Innhold

Preses Ole M. Sejersted: Hilsen fra preses 3
Medlemsoversikt 5
Grupper og gruppeledere 6
Styret 7
Alminnelige opplysninger 8
Beretning om virksomheten 9
Årsmøtet 2016 31
Abelprisen 33
Kavliprisen 37
15 years of EASAC: A celebration of science for policy 45
Akademiforelesningen 46
Birkelandforelesningen 46
Nansen minneforelesning 47
VISTA-dagen 47
Møter og symposier 49
Akademiets utvalg, komiteer og styrer 52
Akademiets randsone 53
Akademiets priser 54
Fond og legater 57
Stiftelsen Sørnesset 58
Økonomi 59

Hilsen fra preses

2016 har vært et aktivt år i Akademiet. Høydepunkter var selvsagt utdelingene av både Abel- og Kavliprisene. De ble gjennomført med stor suksess ikke minst takket være særdeles profesjonell innsats fra staben i Akademiet. Det er en komplisert logistikk og utrolig mange detaljer som må på plass. Prisvinnere og gjester kunne hygge seg og feire anledningen i trygg forvissning om at alt det praktiske var ivaretatt. Prisene er selvfølgelig en stor honnør til vinnerne, men samtidig setter de Norge på kartet ikke bare i vitenskapelige og politiske miljøer, men også hos publikum. Anerkjennelse av prisene blant fagfeller er en viktig forutsetning for at de får både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet.

Ett viktig publikum er de unge skoleelevene. Det er mye aktivitet blant skoleelever knyttet til Abelprisen. Selv hadde jeg gleden av å følge Sir Andrew Wiles til et arrangement på Universitetet i Agder. Ungdomsskoleelever fra hele fylket var samlet på plenen ved universitetet til en rekke forskjellige matematikk-leker. Prisvinneren var svært populær. Alle ville hilse på ham da han gikk rundt. Forskningen trenger slike ”helter” som er forbilder og som unge kan identifisere seg med. De har en historie å fortelle og har vært unge selv en gang. Det viser at forskning ikke bare er en uoppnåelig og eksotisk virksomhet, men at for dem som virkelig vil, er det en mulig karrierevei. Samtidig viser det alle at forskning ikke bare er en abstrakt og fjern verden, men at den har formet vår hverdag og bærer i seg svaret på utfordringer vi står overfor.

I 2016 vedtok styret en ny strategisk plan for årene 2016–2020 (se http://www.dnva.no/nyheter/vis.html?tid=68681). Planen fokuserer på at Akademiet skal både være en forskningspolitisk aktør og en kunnskapsformidler. Det er ambisiøse målsettinger og det er ansatt en ny medarbeider som skal bidra til en større aktivitet på disse områdene.

Akademiet hadde flere møter under temaet ”Forskning som samfunnsoppdrag”. Det ble mye fokus på ”science advice”, altså faktabasert informasjon til beslutningstagere og politikere. Dette er en virksomhet som det er mye av i alle sektorer, og med jevne mellomrom kommer det oppslag i pressen om motsetninger mellom forskere og statsråder. Det illustrerer at det er to verdener som møtes med hver sine normer og verdier, men det illustrerer også at i Norge mangler en sentral vitenråd for statsministeren. Det er også slik at for mange er det ikke er noe klart skille mellom på den ene siden forskningspolitikk (policy for science) og på den andre siden uhildet informasjon basert på kjente forskningsresultater. Man bør kanskje være tydeligere på at det er en distinksjon. Det trengs en debatt i Norge rundt dette temaet og Akademiet har akslet seg til å delta aktivt. Det er særdeles viktig når det kan synes som det i verden er fler og fler som ikke tror på eller ikke vil forholde seg til fakta.

I 2016 varslet Kunnskapsdepartementet at de ville begynne arbeidet med en humanioramelding. Det er særdeles velkomment. Det har vært påpekt fra Akademiet og fra mange hold at humanistiske fag har vært stemoderlig behandlet i forskningsmeldinger og også i regjeringens Langtidsplan for forskning. I skrivende stund blir meldingen lagt fram for Stortinget - Humaniora i Norge. Meld. St. 25 (2016–2017).

Ved utgangen av 2016 gikk professor Øivind Andersen av etter 7 år som generalsekretær. Hans etterfølger er professor Øystein Hov. Jeg vil takke Øivind Andersen for stor innsats. Det har vært en periode med stor og økende aktivitet, og han arbeidet engasjert og entusiastisk for Akademiet. Han var opptatt av Akademiets posisjon hjemme og ute. Han oppmuntret sterkt til større aktivitet i gruppene og var opptatt av balansen mellom klassene. Han sørget derfor for opprettelsen av Fylkesakerprisen for fremragende humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning som ble delt ut første gang i 2016 og ivret for Akademiforelesningen og Akademisymposiet i humaniora og samfunnsfag. Som klassisk filolog spekket han sine taler med gode sitater og klassisk dannelse. Han har sittet i styret i ALLEA – All European Academies og er president i Union Académique Internationale.

Han var fast deltager på The World Science Festival når Kavliprisvinnerne ble annonsert online, og bidro sterkt til at utdelingene av Abel- og Kavliprisene alltid var høydepunkter.

Takk til gode medarbeidere i presidium, styre og i staben for godt samarbeid. Som en følge av de nye statuttene som ble vedtatt i 2015 vil jeg sitte som preses i tre sammenhengende år. Det mener jeg er en fordel fordi det gir en stabilitet i Akademiets ledelse. Jeg ser fram til to nye år som preses.

Medlemsoversikt

H.M. Kong Harald er Akademiets ærespreses.
H.M. Dronning Sonja, H.K.H. Kronprins Haakon, H.K.H. Kronprinsesse Mette-Marit er æresmedlemmer.

Den matematisk-naturvitenskapelige klasse kan ha opp til 140 norske medlemmer og 100 utenlandske under 70 år. Den historisk-filosofiske klasse kan ha opp til 120 norske medlemmer og 60 utenlandske under 70 år. Også utenlandske statsborgere med fast bosted i Norge regnes som norske medlemmer. En plass blir ledig ved dødsfall eller når et medlem fyller 70 år. Medlemmer som passerer 70-årsgrensen, er fortsatt fullverdige medlemmer med forslags- og stemmerett.

I 2016 fikk Akademiet 42 nye medlemmer; 25 norske og 17 utenlandske, inkludert årets Abelprisvinner og de ni Kavliprisvinnerne. (Vinner av Abel- og Kavliprisen velges ikke inn, men tilbys medlemskap).

21 medlemmer avgikk ved døden i løpet av året.

NYE MEDLEMMER 2016

Den matematisk-naturvitenskapelige klasse

Norske

Gr.	Navn/Arbeidssted
1	Munthe-Kaas, Hans Z., Universitetet i Bergen
1	Veierød, Marit B., Universitetet i Oslo
2	Read, Alexander Lincoln, Universitetet i Oslo
2	Malthe-Sørenssen, Anders, Universitetet i Oslo
3	Xu, Chong-Yu, Universitetet i Oslo
5	Vandvik, Vigdis, Universitetet i Bergen
6	Eijsink, Vincent G. H., Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
6	Aalen, Reidunn Birgitta, Universitetet i Oslo
7	Njølstad, Pål Rasmus, Universitetet i Bergen
7	Undlien, Dag, Universitetet i Oslo
8	Dale, Anders M., University of California, San Diego, USA
	Til sammen: 11

Utenlandske

Gr.	Navn/Arbeidssted
2	Drever, Ronald W. P., California Institute of Technology, USA
2	Binnig, Gerd, DEFINIENS AG, Tyskland
2	Gerber, Christoph, University of Basel, Sveits
2	Quate, Calvin, Stanford University, USA
2	Thorne, Kip S., California Institute of Technology, USA
2	Weiss, Rainer, Massachusetts Institute of Technology, USA
3	Spakman, Wim, Universitetet i Utrecht, Nederland
6	Stevens, Raymond Charles, University of Southern California, USA
7	Marder, Eve, Brandeis university, USA
7	Merzenich, Michael M., University of California, USA
7	Shatz, Carla, Stanford University, USA
7	Whitelaw, Andrew, University of Bristol, Storbritannia
	Til sammen: 12

Den historisk-filosofiske klasse

Norske

Gr.	Navn/Arbeidssted
1	Sandvik, Hilde, Universitetet i Oslo
1	Westad, Odd Arne, Harvard University, USA
2	Amundsen, Arne Bugge, Universitetet i Oslo
2	Lexau, Siri Skjold, Universitetet i Bergen
2	Neumann, Iver B., London School of Economics, Storbritannia
2	Stige, Brynjulf, Universitetet i Bergen
3	Fjell, Anders M., Universitetet i Oslo
4	Bjerck Hagen, Erik, Universitetet i Bergen
5	Haug, Dag Trygve Truslew, Universitetet i Oslo
5	Westergaard, Marit, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet
6	Cordero-Moss, Giuditta, Universitetet i Oslo
7	Brochmann, Grete, Universitetet i Oslo
7	Knutsen, Oddbjørn, Universitetet i Oslo
8	Tønnessen, Aud Valborg, Universitetet i Oslo
	Til sammen: 14

Utenlandske

Gr.	Navn/Arbeidssted
1	Lind, Gunner, Københavns universitet, Danmark

3 Railton, Peter, University of Michigan, USA
4 Phelan, James, The Ohio State University, USA
5 Heltoft, Lars, Roskilde Universitet, Danmark
5 Romaine, Suzanne, University of Oxford, Storbritannia
Til sammen: 5

Tilstedeværende nye medlemmer i HF-klassen og MN-klassen på årsmøtet.

Akademiets medlemstall per 31. desember 2016 var 922:

Den matematisk- naturvitenskapelige klasse
A: Norske medlemmer 261
B: Utenlandske medlemmer 252

Den historisk-filosofiske klasse
A: Norske medlemmer 225
B: Utenlandske medlemmer 163

Av Akademiets medlemmer var 153 kvinner (16,6 %), 88 av dem norske.

Gruppeledere

Den matematisk-naturvitenskapelige klasse

Gr. 1 Matematiske fag: Professor Dag Normann
Gr. 2 Astronomi, fysikk og geofysikk: Professor Arne T. Skjeltorp
Gr. 3 Geofag: Professor Jan Inge Faleide
Gr. 4 Kjemi: Professor Einar Uggerud
Gr. 5 Biologi: Professor Dag Hessen
Gr. 6 Cellebiologi og molekylærbiologi: Professor Inger Sandlie
Gr. 7 Medisinske fag: Professor Anne Spurkland
Gr. 8 Teknologiske fag: Professor May-Britt Hägg

Den historisk-filosofiske klasse

Gr. 1 Historie: Professor Even Lange
Gr. 2 Kulturfag og estetiske fag: Professor Lena Liepe
Gr. 3 Filosofi og psykologi: Professor Bjørn Rishovd Rund
Gr. 4 Litteraturvitenskap: Professor Jakob Lothe
Gr. 5 Filologi og språkvitenskap: Professor Else Mundal
Gr. 6 Rettsvitenskap: Professor Gudrun Holgersen
Gr. 7 Samfunnsfag (herunder sosiologi, statsvitenskap og økonomi): Øyvind Østerud
Gr. 8 Religionsvitenskap og teologi: Professor Svein Aage Christoffersen

Styret

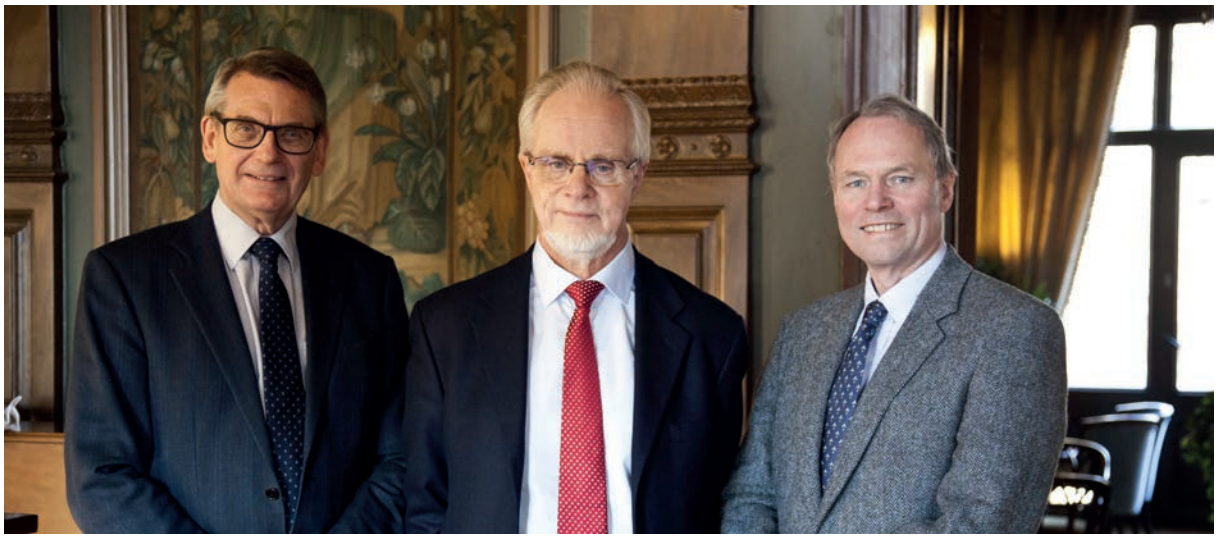

Presidium: Generalsekretær Øivind Andersen, preses Ole M. Sejersted og visepreses Hans Petter Graver.

Den matematisk-naturvitenskapelige klasse

Fra venstre:
Leder: Professor Anders Elverhøi
Nesteleder: Professor Nils Lid Hjort
Sekretær: Professor Erik Boye

Den historisk-filosofiske klasse

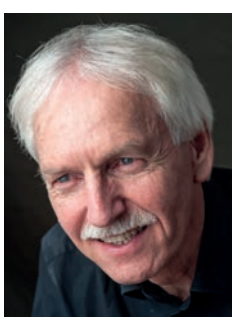

Fra venstre:
Leder: Professor Andreas Føllesdal
Nesteleder: Professor Tove Bull
Sekretær: Professor Jakob Lothe

Direktør Øyvind Sørensen er sekretær for styret.

Alminnelige opplysninger

Organisasjonsform
Det Norske Videnskaps-Akademi ble etablert i 1857 og er en frittstående, landsomfattende organisasjon som omfatter alle vitenskapelige disipliner. Akademiet har norske og utenlandske medlemmer og dessuten æresmedlemmer. En plass blir ledig ved dødsfall eller når et medlem fyller 70 år. Innvalg av nye medlemmer finner sted en gang i året. Bare medlemmer av Akademiet kan foreslå kandidater til innvalg. De vurderes ut fra rent vitenskapelige kriterier. Medlemmene er fordelt på to klasser. Hver klasse er inndelt i 8 grupper.
Det er ikke gjennomført organisatoriske endringer i Akademiet i 2016.

Akademiets tilholdssted
Det Norske Videnskaps-Akademi holder til i eget hus med adresse Drammensveien 78, 0271 Oslo. Bygningene med tilhørende tomt eies av Akademiet.

Personale og administrasjon
Ved utgangen av 2016 hadde Akademiet arbeidsgiveransvar for totalt 39 personer. Dette fordeler seg på 12 personer i sekretariatet samt generalsekretær, og 26 personer i VISTA.

I 2016 har Akademiets sekretariat bestått av følgende personer i tillegg til generalsekretæren:

Direktør Øyvind Sørensen
Økonomi- og driftssjef Richard Hugo Kvile
Seniorrådgiver Line Therese Nævestad
Seniorrådgiver Anne-Marie Astad
Seniorrådgiver Trine Kolderup Gerlyng
Seniorrådgiver Eirik Lislerud
Seniorrådgiver Herdis Hølleland
Rådgiver Eirik Furu Baardsen
Rådgiver Elisabeth Dahl
Rådgiver Anette Burdal Finsrud (vikar)
Førstekonsulent Håkon Sandbakken
Konsulent Gro Havelin

Arbeidsmiljø og likestilling
Det er et godt arbeidsmiljø i Det Norske Videnskaps-Akademi. Sykefraværet er lavt. Arbeidet som utføres i Akademiet er av den art at fysiske skader ikke lett oppstår. Det har aldri forekommet arbeidsulykker av noen art. Andelen kvinner ansatt i administrasjonen var 58 % og i styret var kvinneandelen 11 % i 2016.

Miljørapportering
Akademiets virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Akademiets administrasjon. Venstre mot høyre ovenfra og ned: Øyvind Sørensen, Richard Hugo Kvile, Line Therese Nævestad, Anne-Marie Astad, Trine Kolderup Gerlyng, Eirik Lislerud, Herdis Hølleland, Eirik Furu Baardsen, Elisabeth Dahl, Anette Burdal Finsrud, Gro Havelin og Håkon Sandbakken.

Beretning om virksomheten

Akademiet opprettholdt i 2016 sitt høye aktivitetsnivå innad og utad, nasjonalt og internasjonalt. Abelprisen og især Kavliprisen var store løft for Akademiet. Akademiet var vertskap for European Academies Science Advice Councils generalforsamling og 15-årsjubileum, og markerte seg også i andre sammenhenger med temaet "science advice". Det ble for første gang gjennomført elektronisk innvalg, og for første gang avholdt valg – etter ny styringsordning – på et felles skype-basert møte mellom Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Det ble utarbeidet et strategidokument for årene 2016–20. Flere større saker angående huset (heis, jordvarme, foredragssalen etc.) var under behandling i årets løp, og viktige beslutninger ble forberedt. Administrasjonen, med assistanse fra en ekstern konsulent, igangsatte et utfordrende utviklingsprosjekt med sikte på å etablere mer hensiktsmessige arbeids- og samarbeidsformer.

AKADEMIETS MØTER OG ANDRE ARRANGEMENTER

Kveldsmøter og formiddagsmøter

Det ble holdt ti ordinære torsdagsmøter, hvorav Den matematisk-naturvitenskapelige klasse (MN) hadde ansvar for programmet på et av vårens møter (om *Personalized medicine*) og Den historisk-filosofiske klasse (HF) for et på høsten (om *Samfunnstillit*).

Det årlige møtet i Bergen ble avholdt på Hotel Terminus 3. november med svært godt besøk.

Torsdagsmøtene er åpne for alle, men først og fremst er møtene og den etterfølgende middagen et forum for Akademiets medlemmer.

Årets høstekskursjon, lørdag 17. september, gikk til Statens kartverk på Hønefoss og til Veien kulturminnepark. Akademiets temamøte om kart noen dager tidligere fungerte som forberedelse.

Ni formiddagsmøter med varierte temaer og jevnt god oppslutning ble avholdt i årets løp. Formiddagsmøtene er i første rekke beregnet på Aka-

demiets seniorer. Ikke minst minneverdig var desembermøtet der nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre delte sine tanker om fremtidens bibliotek. Stein A. Evensen har ansvaret for formiddagsmøtene.

Det vises for øvrig til oversikten over møter og minnetaler lenger bak i årsrapporten.

Alle årets minnetaler og de fleste av torsdagsmøtenes foredrag trykkes i Akademiets årbok for 2016.

Stephen Friend holdt foredraget «Den digitale pasienten: Slutt på middelalderens medisin?».
Bo Rothstein holdt foredraget «Solidaritet, etnisk mangfold og kvaliteten på politiske institusjoner» på temamøtet om samfunnstillit.

Aslak Sira Myre snakker om fremtidens bibliotek på formiddagsmøtet i desember.

Visesentralbanksjef Jon Nicolaisen. Foto: Are Haram.

Andre faste Akademi-arrangementer
(se for en del av dem også egne oppslag)
Den årlige Akademiforelesningen i humaniora og samfunnsfag gikk av stabelen 8. mars. Professor Rens Bod, Universiteit van Amsterdam, hadde som tema *How interactions between humanities and science have shaped our knowledge*.

Det årlige fellesarrangementet mellom Akademiet og Norges Bank fant sted 12. april. Visesentralbanksjef Jon Nicolaisen holdt foredraget *Kan kriser krympes?* og økonomiredaktør i Aftenposten Ola Storeng hadde et kortere innlegg om *Hellas – midt i den europeiske krisen*.

På årsmøtedagen 3. mai, ble som vanlig nyinnvalgte medlemmer og forslagsstillere invitert til en

Nye medlemmer og Akademiets administrasjon under mottagelsen.

mottagelse i Akademiet på formiddagen, med orientering om huset og virksomheten.

Birkelandforelesningen 22. september ble holdt av professor Eric Priest, St. Andrews.

Nansen minneforelesning 2016 knyttet an til Fridtjof Nansens humanitære innsats. Den ble holdt av generalsekretær Jan Egeland i Flyktninghjelpen. Tema var *Flyktninger og folkevandring hundre år etter Nansen.* Se eget oppslag.

Nansens fødselsdag har de siste årene også blitt markert i Akademiet gjennom Nansen Neuroscience Networks *Nansen Neuroscience Lectures* Årets forelesere var Anthony N. van den Pol, Yale (*Virus in the brain – generating neurological dysfunction or destroying tumors*) og Rodolfo R. Llinás, New York (*Content and context in cognition: Intrinsic neuronal oscillation and brain function)*.

VISTA-dagen ble arrangert mandag 14. november. Tittelen var *Norsk sokkel – Hva nå?*. Problemstillinger og muligheter knyttet til norsk sokkel ble diskutert i lys av Paris-avtalen. Medlem av Stortingets energi- og miljøkomité Odd Henriksen (H) innledet for en fullsatt sal med representanter for politikk, forvaltning, næringsliv og forskning.

Den årlige VISTA-stipendiatdagen ble arrangert i Akademiet 17. – 18. juni og hadde vitenskapelig kommunikasjon som tema. Jo Røislien var innleder. Det var også en sesjon om karriereveier; stipendiatene fikk blant annet høre om hvor tidligere VISTA-stipendiater arbeider i dag.

Andre arrangementer

Professor Eyjólfur K. Emilsson, vinner av Fylkesakerprisen (Steffi og Lars Fylkesakers pris for fremragende humanistisk og samfunnsvitenskapelige forskning) i 2015, holdt sitt foreskrevne prisforedrag i Akademiet 4. februar. Tittelen var *Lykke og tid*. Fylkesakerprisen blir utdelt annet hvert år; det var ingen utdeling i 2016.

Samarbeidet mellom Akademiet og Forum for Bevissthetsforskning har fortsatt. Den 4. mars var det møte i Georg Sverdrups hus på Blindern med professor Jean-Pierre Changeux, Paris, tidligere medlem av Kavlipriskomiteen og vinner av bl.a. den norske Thon-prisen. Hans tema var *Toward a molecular biology of conscious processing: Consequences for drug design*. Den 21. april holdt professor John Dylan Haynes, Berlin, foredrag i Akademiet: *What does neuroscience tell us about free will?*

Sammen med CAS (Senter for grunnforskning) arrangerte Akademiet 28. april en forelesning ved professor Ben Orlove, New York, om *Glaciers in*

VISTA-stipendiatdag

nature and in public life: science and society in the anthropocene.

Klasseleder for Den matematisk-naturvitenskapelige klasse, Anders Elverhøi, er direktør for UiO Energi, som 26. april la sitt seminar om *EU og energirett: Rettslige og politiske utviklingstrekk* og 19. mai sin Energy lecture til Akademiet. Professor Robert N. Stavins hadde som tema *The Paris agreement and the post-2020 world*.

I samarbeid med et av UiOs sentre for fremragende forskning, The Centre for the Study of Mind in Nature, arrangerte Akademiet 1. juni et rundebord i Litteraturhuset i Oslo om *Conflict and conflict solution in Palestine and Israel.* Hovedinnledere var Lucy Austin-Nusseibeh og Fania Oz-Salzberger; dessuten deltok blant andre Bashshar Haidar og Anton Leist.

Tidligere visesentralbanksjef Jan Fr. Qvigstad tok i sin tid initiativet til et årlig fellesarrangement mellom Norges Bank og Akademiet, med inviterte tilhørere fra akademia og presse og samfunnslivet forøvrig. De seks forelesningene Qvigstad holdt i årene 2008 – 2013 kom i 2016 ut på Cambridge University Press i engelsk oversettelse under tittelen *On central banking*. Boken ble lansert i Norge under en tilstelning i Akademiet 29. august.

Den 13. september arrangerte Akademiet for annen gang et arrangement i samarbeid med Etisk råd for forsvarssektoren, denne gang i Litteraturhuset i Oslo. Fire forskere fra forskjellige sektorer innledet om *Moralske, juridiske og militære utfordringer i krigen mot IS.*

Etter at virksomheten ved Tømte gård opphørte og eiendommen ble solgt, ivaretar nå Tømtestiftelsen sitt formål gjennom å arrangere årlige symposier. Årets Tømte-symposium var et heldagsarrangement 2. november med tema *Environmental geochemistry – exploitation of georesources.*

Akademiets samarbeidsavtale med Thoresens legat (Sigurd K. Thoresens Legat Til Opplysningsarbeid Og Forskning Vedrørende Arvelige Sykdommer) er blitt revidert og Akademiet er blitt noe mindre involvert. Det er likevel på sin plass å nevne her det meget godt besøkte dagssymposiet om *Hvordan bruke genetisk forskning til å bedre folkehelsen* som legatet arrangerte i Akademiet 5. desember.

Se også under avsnittet Forskningspolitikk og forskningsetikk

Fra boklanseringen i Akademiet: Fra venstre preses Ole. M. Sejersted, sentralbanksjef Øystein Olsen, Knut Kupper'n Johannesen og Jan Qvigstad.

Noen av deltagerne på symposiet samisk språk.

Møter med utspring i Akademiets grupper
Akademiet, ved gruppe 2 HF (Kulturfag og estetiske fag,) arrangerte 2. februar et møte i samarbeid med Kunsthistorisk Forening. Foredragsholder var professor emeritus Erling Skaug, og emnet *Giotto og flommen i Firenze 1333. En tverrfaglig innfallsvinkel.* Foredraget blir trykket i årboken for 2016.

Den 31. mai arrangerte gruppe 3 HF (Filosofi og psykologi) et halvdagsseminar om schizofreniforskning, der flere av de fremste nordiske forskerne på feltet deltok.

Gruppe 4 HF (Litteraturvitenskap) avholdt 14. – 15. juni en internasjonal konferanse om *The future of literary studies* der en rekke norske og internasjonale forskere deltok. Konferansen vil resultere i en bokpublikasjon i 2017; boken blir redigert av Jakob Lothe.

Gruppe 5 HF (Filologi og språkvitenskap) holdt 28.–29. oktober et bredt anlagt seminar om *Samisk språk – fortid og nåtid*. Programmet omfattet dels rent språkvitenskapelige, dels mer språkpolitiske bidrag med stor aktualitet.

Gruppe 1 HF (Historie) arrangerte 11. november i anledning Norges Banks 200-års jubileum et halvdagsseminar om *Norges Bank som politisk organ.*

ARBEID I KOMITEER OG UTVALG

Klima- og ressursutvalget
Klimautvalget har ikke hatt noen utadrettet virksomhet i 2016, men interne møter for å forberede 2017.

Menneskerettighetskomiteen
Menneskerettskomiteen har i 2016 fortsatt sitt arbeid med å støtte forskere som ikke kan forske fritt, ved å sende brev til politiske ledere og andre innflytelsesrike personer i de aktuelle landene. I dette arbeidet er komiteen helt avhengig av dokumentasjon om enkeltsaker fra The International Human Rights Network og dette nettverkets sekretariat i Washington D.C.

Lederen av komiteen, Jakob Lothe, deltok i oktober på en konferanse som The International Human Rights Network arrangerte i Panama City. En utførlig rapport er å finne på Akademiets hjemmesider.

Komité for geomedisin
Geomedisin er vitenskapen om naturlige miljøfaktorers påvirkning på menneskers og dyrs helse. Komitéen ønsker å fokusere på kjemiske og fysiske faktorer som påvirker helse. Arbeidet i komitéen

bygger hovedsakelig på human- og veterinærmedisin, kjemi, biologi, geologi og epidemiologi. Komitéens sammensetning er søkt å gjenspeile denne bredden (se oversikt i siste del av årsrapporten).

Det ble avholdt fire ordinære komitémøter i løpet av året 2016. Hovedmålet til komitéen er å fremme tverrfaglige diskusjoner ved å arrangere symposier. I tillegg ble det avholdt møter i arbeidsgruppe for å planlegge årets symposium. Årets symposium ble holdt den 27. oktober og hadde tittel *Tarmens viktige mikrober – Hvordan mater vi dem og hva gjør de med oss?* Akademiets auditorium var fullsatt. Etter komitelederens innledning bestod programmet av fjorten foredrag. Hovedemner som ble belyst var 1) Kosthold, tarmøkologi og helse, 2) Tarmmikrobiota og sykdom – hva vet vi? og 3) Ny terapi. Sammendrag fra foredragene er lagt ut på Akademiets hjemmesider. I redigert form vil sammendragene også bli publisert i Akademiets årbok for 2016.

Nye og fornyede komiteer og utvalg

Styret oppnevnte på sitt møte 8. desember et forskningspolitisk utvalg (ledet av preses) og et internasjonalt utvalg (ledet av generalsekretæren), samt et forskningsetisk utvalg (ledet av Kirsti Strøm Bull). Klima- og ressursutvalget ble gjenoppnevnt.

Styret oppnevnte også et ad hoc strukturutvalg (ledet av Arild Underdal) for å "vurdere hensiktsmessigheten ved dagens klasse- og gruppeinndeling og klassenes og gruppenes funksjon i forhold til Akademiet som helhet, og eventuelt foreslå endringer, og i den forbindelse også foreslå hvordan en ny struktur eventuelt bør gi seg utslag i innvalgsprosessen". Utvalget forventes å levere sin innstilling høsten 2017.

ABELPRISEN

Abelprisen i matematikk for 2016 gikk til Sir Andrew Wiles, Oxford University, "for hans oppsiktsvekkende bevis av Fermats siste teorem ved hjelp av modularitetsformodningen for semistabile elliptiske kurver, noe som innledet en helt ny æra innen tallteori." Preses kunngjorde vinneren i Akademiet 22. mars.

Abelkomiteens leder, John Rognes, leste komiteens begrunnelse, og vitenskapsjournalisten Alex Bellos presenterte vinneren og hans arbeid. Samme kveld var det et godt besøkt arrangement i Litteraturhuset i Oslo, i hovedsak direktesendt som innslag i NRK2s program "Abels tårn – 110% matematikk spesial", ledet av Torkild Jemterud. Alex Bellos medvirket og intervjuet Sir Andrew på skype, mens Arne B. Sletsjøe, Carsten Andrew Lutken og Inger Christin Borge deltok i panelet. I tillegg deltok blandakoret "Koret" med å lydmale og visualisere prisvinnerens matematikk.

De eksterne arrangementene i Abelprisuka begynte 23. mai med utdeling av Holmboeprisen (en pris for matematikklærere) på Oslo Katedralskole og bekransning av Abelmonumentet, fulgt av den tradisjonelle matematikermiddagen i Akademiet. Samme dag holdt den britiske ambassadøren en mottakelse for Sir Andrew.

Prisutdelingen fant sted 24. mai i Universitetets aula; H.K.H. Kronprins Haakon overrakte prisen. Etter prisseremonien var det mottakelse i Det Norske Teatret der prisvinneren ble intervjuet av Nadia Hasnaoui. Om kvelden var det regjeringsbankett på Akershus slott. Den 25. mai var det Abelforelesninger på Blindern og Abelfest i Akademiet.

Torsdag 26. mai møtte Sir Andrew Wiles flere hundre femteklassinger på Abeldag i Kristiansand. Ettermiddagens forelesning fylte auditoriet på Universitetet i Agder til trengsel. Dagen ble avsluttet med en offisiell middag med fylkesmann, representant for ordfører, universitetsledelse fra Universitetet i Agder m.fl.

Den 27. mai dro prisvinner med preses og andre i sitt følge til Stockholm som Kungliga Vetenskapsakademiens gjest. Symposiet til ære for prisvinneren ble holdt på Kungliga Tekniska Högskolan.

*

Abelprisen har år for år fått større oppmerksomhet i norske og fremfor alt i internasjonale media. Prisen 2016 fikk usedvanlig mye oppmerksomhet på grunn av Sir Andrews' lange og ensomme arbeid med Fermats siste sats: Det er en story med stor appell.

De faglige intervjuene som Christian Skau og Martin Raussen har gjort med Abelprisvinnere opp

Andrew Wiles i Kristiansand.

gjennom årene, er blitt sett av mange og har også kommet på trykk i flere matematiske tidsskrifter. Intervjuene er nå samlet i en bok som skal utkomme i 2017.

Abelkomiteen hadde sitt avgjørende møte i Zürich 18. – 19. januar, med det norske konsulatet som vertskap. Det var i tillegg middag hos den norske ambassadøren i Bern. Den 20. januar ble møtet fulgt opp med arrangementet "Abel in Zürich", der komitélederen John Rognes holdt foredrag sammen med de to tidligere Abelprisvinnerne Sir Michael Atiyah og Endre Szemerédi. Preses representerte Akademiet; i tillegg deltok leder i Abelstyret Kristian Ranestad, og fra administrasjonen Anne-Marie Astad og Trine Gerlyng.

Akademiet er en viktig partner for det årlige Heidelberg Laureate Forum, der et par hundre unge matematikere og computer scientists får et ukelangt samvær med prisvinnere innenfor de to områdene (Abelprisen, Fieldsmedaljen, Turing-prisen og et par andre priser). Det fjerde forumet fant sted 18.–23. september. Abelprisvinnerne Athiya, Szemerédi og Wiles deltok, samt John Rognes, Kristian Ranestad, Ragni Piene, Helge Holden og andre av Akademiets matematikere. Hele presidiet var med på første del av møtet.

I 2016 ble det for første gang arrangert en Abelforelesning på Den europeiske matematikk-kongressen, som denne gang fant sted i Berlin i juli. Foredragsholder var Endre Szemerédi.

Arrangementet ble avsluttet med en middag i ambassadørboligen i Berlin for et utvalg norske, tyske og internasjonale gjester. Generalsekretæren representerte Akademiet.

Abekomitélederen John Rognes, Abelprisvinnerne Sir Michael Atiyah, Endre Szemerédi og leder i Abelstyret Kristian Ranestad i Zürich.

Øivind Andersen, Endre Szemerédi og Timothy Gowers på ECM-konferansen i Berlin.

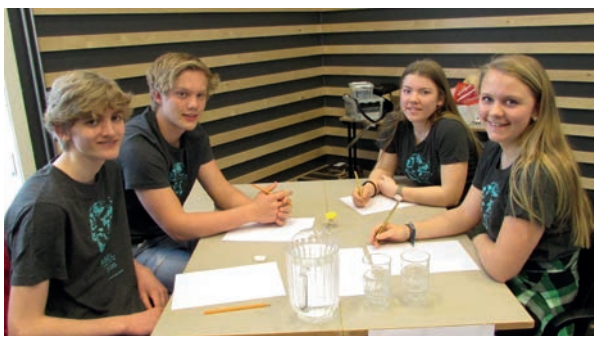

Klasse 9B ved Tjodalyng skole i Larvik gikk til topps i UngeAbel.

På vegne av Akademiet støtter Abelstyret, ledet av professor Kristian Ranestad, en rekke aktiviteter som skal ivareta Abelprisens annet formål: ”å heve matematikkfagets status i samfunnet og stimulere barn og unge til å bli interessert i matematikk.” Abelstyrets barne- og ungdomsutvalg, ledet av Anne Borg, spiller her en viktig rolle.

Aktiviteter som ble støttet i 2016 inkluderer UngeAbel, en konkurranse på ungdomskolenivå; ”Matematikk er mer enn du tror”, et prosjekt basert ved UiO; Vitensentrenes felles matematikksatsing (gjennom Norsk museumsforbund); sommerkurs og heftet *Matematikkens dag*, i regi av LAMIS (Landslaget for matematikk i skolen); tiltak ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning og ved Matematisk institutt ved UiB.

UngeAbel-konkurransen er i regi av LAMIS. Atten fylker var representert i konkurransen, vinnerne ble kåret 22. april, det var fire elever ved Tjodalyng skole i Larvik: Alfred Aarsheim Tveitan, Ola Tangen Kulseng, Kaja Kleppan, Hannah Rye-Johnsen.

*

PGS (Petroleum GeoServices) støtter aktiviteter rundt Abelprisen rettet mot unge. Avtalen om tiltak i Norge er fornyet; den sikrer Akademiet 1,6 millioner kroner til formålet.

Med sponsormidler fra PGS bidrar Abelprisen også til forskning og undervisning ved National Institute for Mathematical Sciences (NIMS) ved Kwame Nkrumah University of Science and Technology i Kumasi, Ghana. Styringsgruppen består av Bård Stenberg (PGS), matematikeren Antonella Zanna (UiB), Wandera Ogana (IMU Commission for Developing Countries) og Isaac K. Dontwi (NIMS, KNUST Ghana). I programmet ”Scientific computing and industrial modelling” er det totalt 24 PhD- og MSc-studenter, hvorav første rekke av studenter uteksamineres neste år.

KAVLIPRISEN

Kavliprisen blir utdelt annet hvert år. I 2016 ble prisen i astrofysikk tildelt Ronald W.P. Drewer (Caltech), Kip S. Thorne (Caltech) og Rainer Weiss (MIT) ”for the direct detection of gravitational waves”. Prisen i nanovitenskap gikk til Gerd Bin-

ning (IBM, Zürich), Christoph Gerber (Basel) og Calvin Quate (Stanford), tre forskere ”who first realized an instrument that could provide images of surfaces of any type of material with a resolution of fractions of nanometres”. Prisen i nevrovitenskap gikk til Eve Marder (Brandeis), Michael M. Merzenich (UCSF) og Carla J. Shatz (Stanford) ”for the discovery of mechanisms that allow experience and neural activity to remodel brain function”.

De tre internasjonale priskomiteene hadde møter i løpet av mars og april: astrofysikerne i Paris og de andre i New York. Ved alle tre anledninger var de norske utenriksstasjonene involvert som lokalt og sosialt vertskap.

Prisvinnerne ble annonsert av preses i Akademiet 2. juni; komitelederne leste begrunnelsene og Adam Rutherford ledet seerne gjennom annonseringen. I Oslo foregikk annonseringen for annen gang uten publikum i salen, men den kunne følges direkte på Kavliprisens nettside. Som tidligere ble annonseringen direkte overført til en tilstelning på World Science Festival i New York, der generalsekretæren og direktøren var til stede sammen med et hundretalls spesielt inviterte. To andre arrangementer på World Science Festival var tematisk knyttet til Kavliprisen (”the biggest, the smallest, and the most complex”) og sponset av Kavli Foundation og Akademiet i fellesskap.

Første uke i september satte Kavliprisen sitt preg på Oslo. Prisvinnerne og mange andre gjester ankom fredag 2. og lørdag 3. september. Lørdag kveld var det en middag for norske og utenlandske journalister i Akademiet med preses som vertskap. Preses hadde 12. februar deltatt på konferansen til American Association for the Advancement of Science i Washington og delt ut reisestipend til utvalgte unge journalister, mest fra den tredje verden.

Kavliprisuka begynte for alvor med Kavli Foundations mottagelse på Grand Hotel søndag 4. september. Mandag 5. september holdt prisvinnerne sine forelesninger på Universitetet i Oslo, i det fullsatte auditoriet i Georg Sverdrups hus; om kvelden var det mottagelse i Akademiet for 170 personer.

Prisutdelingen var tirsdag 6. september i Oslo Konserthus. I forkant ble det holdt forelesning for elever fra videregående skole i Lille Sal, i et samarbeid mellom Kavliprisen, Ungforsk og Oslo og Akershus fylkeskommune. Nærmere 300 unge fikk møte en amerikansk hjerneforsker og en astrofysiker. Om lag elleve hundre personer overvar prisseremonien, som ble ledet av Lena K. Ellingsen og – for fjerde gang – Alan Alda. Prisene ble overrakt av H.K.H. Kronprins Haakon, som hadde mottatt prisvinnerne i audiens tidligere på dagen. En lett forkortet versjon av seremonien ble sendt på fjernsynskanalen NRK2 og har ligget ute på nett og blitt sett av mange. På kvelden var det regjeringsbankett i Oslo Rådhus med 535 gjester. Statsminister Erna Solberg var vertskap og også kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og olje- og energiminister Tord Lien var til stede. EUs kommisjonær for forskning, Carlos Moedas, holdt hovedtalen.

Onsdag 7. september var det i samarbeid med Realfagsbiblioteket ved UiO visning av filmen *Interstellar* der prisvinner i astrofysikk, Kip Thorne, var med på å skrive manus. Salen var tettpakket av studenter som ville høre Thornes foreles-

Publikumerne er klare for foredrag med Kip Thorne på Realfagsbiblioteket.

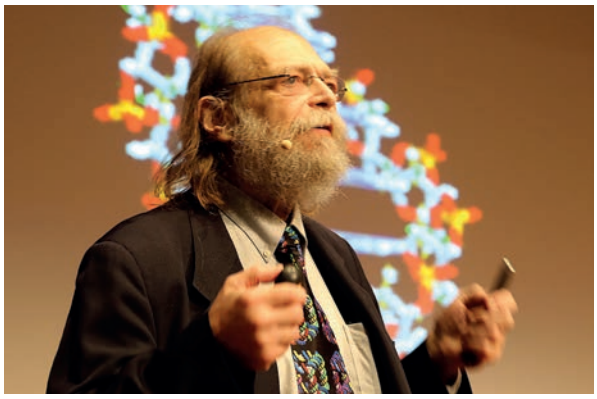

Carnegie Institution og Kavliprisforelesning med Nadrian Seeman.

ning om vitenskapen bak filmen, og både før og etter ble det skrevet autografer og tatt bilder: Kip Thorne var en stjerne.

Torsdag var det populærforelesninger og vitenskapelige symposier i nano- og nevrovitenskap ved NTNU, fulgt av middag i Erkebispegården. Atrofysikere fylte som vanlig Akademiets hus i Oslo og deres symposium ble åpnet av presidenten i International Astronomical Union, Silivia Torres-Peimbert.

For åttende gang ble det 13. oktober holdt en Kavli Prize Laureate Lecture i Carnegie Institution, Washington D.C. Årets foreleser var Nadrian Seeman, nanoprisvinner fra 2010. Partnere i arrangementet var Carnegie Institution, Kavli Foundation, den norske ambassaden i Washington og Akademiet, som var representert ved generalsekretæren. Bortsett fra det faste innslaget i Washington, vil andre Kavli Prize Laureate Lectures fortrinnsvis bli lagt til år der det ikke er prisutdeling.

*

Den 23. august tok Utenriksdepartementet initiativ til et møte mellom representanter for UD (blant annet ambassadørene til Sveits, London og Berlin), representanter for KD og Akademiets generalsekretær. Tema var hvordan særlig Kavliprisen kunne gjøre enda bedre bruk av utestasjonene for å fremme kjennskapet til prisen, og hvordan utestasjonene kan bli bedre til "å bruke prisen til å promotere Norge som en attraktiv kunnskapsnasjon". Utenriksdepartementets engasjement er lovende.

Den 20. oktober inviterte Kunnskapsdepartementet til et halvdagsmøte om de vitenskapelige prisene: Abel, Holberg, Kavli. Statsråd Torbjørn Røe Isaksen og departementsråd Petter Skarheim var til stede, fra Akademiet møtte preses, generalsekretær, direktør, leder av Abelstyret og prosjektleder for Kavliprisen Eirik Lislerud. Et hovedtema var hvordan prisene kunne fremmes enda bedre internasjonalt, og hvordan de kunne bidra til byggingen av Norges omdømme som forskningsnasjon; samarbeidet med UD og utenriksstasjonene er her sentralt. Et annet tema var hvordan prisene kan brukes til å stimulere faglig arbeid i norsk skole og blant ungdom generelt. Et tredje tema var konkrete tiltak med sikte på å nå et større publikum, for innslag på møter og festivaler, bruk av sosiale medier, utstillinger osv.

Den 10. og 11. november var Eric Marshall, Kavli Foundations nye Vice President for Prizes, og Nadine Stern, Kavli Prize Program Officer, i Oslo for samtaler både med Akademiet og Kunnskapsdepartementet om en enda bedre gjennomføring av Kavliprisuka i Oslo og om videreutvikling av prisen generelt.

LINDAU NOBEL LAUREATE MEETING

Partnerskapsavtalen med Lindau Nobel Laureate Meeting fra et par år tilbake åpnet for at Akademiet kan nominere unge forskere til det årlige møtet ved Bodensjøen. Det 66. møtet (26. juni – 1. juli) dreide seg om fysikk. Takket være aktivt engasjement fra flere av Akademiets fysikere, fikk Akademiet med fire unge fysikere fra forskjellige norske uni-

versiteter. Akademiet befinner seg på en eksklusiv liste over ”nominating institutions with accepted candidates 2016”. I tillegg til nesten 400 ”young scientists” fra 76 land, samlet møtet forskere og forskningspolitiske aktører fra mange universiteter og organisasjoner. Generalsekretæren representerte Akademiet.

FORSKNINGSPOLITIKK OG FORSKNINGSETIKK

Akademiet fortsatte i 2016 arbeidet for å styrke sitt forskningspolitiske og forskningsetiske engasjement både nasjonalt og internasjonalt. Kirsti Strøm Bull er medlem av ALLEAs arbeidsgruppe om Science and Ethics og leder Akademiets nyopprettede Forskningsetiske utvalg.

Akademiet er med i ”brukergruppen” for The Centre for Research Quality and Policy Impact Studies (R-Quest), finansiert av Norges forskningsråd og drevet av NIFU (Norsk institutt for studier av forskning og høyere utdanning). Senteret arbeider med følgende tre spørsmål som er høyst relevante for Akademiet:

- *What is research quality? How are notions of research quality negotiated, established and practiced, and what are the mechanisms through which these notions affect policy?*
- *What are the drivers of high quality research, and what is the role of policy in developing outstanding research?*
- *What are the effects of high quality research on the society?*

Visepreses deltok i februar på Norges forskningsråds konferanse om Forskningspolitikk i endring.

Den 25. april arrangerte Akademiet et halvdagsseminar om *Open access publisering med spesiell vekt på humaniorafagene*. Statssekretær Bjørn Haugstad deltok.

Enda nærmere forbindelse med det pågående arbeidet med stortingsmeldingen om humaniora, hadde et seminar onsdag 23. november om *Humanistiske fag – selvforståelse og samfunnsoppdrag*. Statsråd Torbjørn Røe Isaksen innledet og var til stede på store deler av arrangementet. Seminaret tok opp to hovedspørsmål: om humanioras samfunnsoppdrag og ”societal impact” og om hva som skal telle som forskning i humanistiske fag og hvordan det skal telles. Seminaret samlet fullt hus.

Den 6. juni arrangerte Akademiet et internasjonalt dagsseminar om *Science advice in Norway. Are Norwegian politics based on the best available knowledge?* Seminaret var delvis en oppfølging av den forskningspolitiske delen av EASACs jubileum i Oslo måneden før. Hovedinnleder på juni-møtet var Sir Peter Gluckman, Chief Science Advisor hos den newzealandske statsminister.

Fra seminaret Humanistiske fag – selvforståelse og samfunnsoppdrag.

VISTA-PROGRAMMET

Akademiets har siden 1985 samarbeidet med Statoil om VISTA-programmet. VISTA støtter grunnforskningsprosjekter på områder som er sentrale i sammenheng med petroleumsvirksomhet. Det gjelder fagområder som leting, økt utvinning, miljø og fremtidens utbygging og operasjoner.

VISTA organiseres formelt som en underavdeling av Det Norske Videnskaps-Akademi, og VISTA-styret utpekes av Akademiet. Vervet som styreleder skifter hvert år mellom Akademiet og Statoil. Akademiet koordinerer VISTA-programmet og har arbeidsgiveransvaret for VISTA-ansatte, står for regnskapsførsel, regnskapskontroll, samt personalrelatert oppfølging av VISTA-ansatte.

VISTA hadde 26 PhD- og postdoktorstillinger ved utløpet av 2016. Overføringen fra Statoil til Akademiet var i 2016 på 20 millioner kroner; i tillegg mottok Akademiet gaveforsterkning på fem millioner kroner fra Norges forskningsråd. VISTA leverer egen årsberetning tilgjengelig på VISTAs nettsider.

VISTA-dagen (se ovenfor) ble arrangert 14. november.

AKADEMIET FOR YNGRE FORSKERE (AYF)

Akademiet for yngre forskere ble stiftet 29. oktober 2015, og markerte seg i løpet av 2016 som en ny stemme i det norske forskningslandskapet med blant annet flere høringsuttalelser til Norges forskningsråd, Kunnskapsdepartementet og Finansdepartementet, innspill til Arbeiderpartiets utvalg for høyere utdanning, og kommentarer til statsbudsjettet for KUF-komiteen. I juni arrangerte AYF sammen med forskerforbundet en større debatt om forskermobilitet. Sammen med UiODoc gjennomført AYF en landsomfattende spørreundersøkelse blant unge forskere om karriereveier; dette ledet fram til en lunsjdebatt om temaet i november.

Som et bidrag til å få unge mennesker interessert i forskning, stilte AYF med dommere på forskerutstillingen «Hvorfor det?» som har barn i alderen 8-13 år som målgruppe. AYF utviklet akademibloggen på forskning.no og arrangerte flere forskningskafeer og hadde et større møte om «Kravet om lykke» sammen med Studentersamfunnet i Bergen. Den 23. september inviterte AYF elever i videregående skole i Oslo og Akershus til «Forskernatt i Akademiet» i Drammensveien 78.

Sentralt i virksomheten står de to årlige samlingene på forskjellige steder i landet. De omfatter interne diskusjoner samt et offentlig arrangement. I 2016 var det samlinger på NINA-huset i Trondheim og Havforskningsinstituttet i Bergen. Guro Lind har vært AYFs første leder, Anders Schomacker nestleder og Herdis Hølleland prosjektleder. Totalt hadde AYF 20 medlemmer i 2016. For mer informasjon, se akademiets egen årsrapport.

INTERNASJONALT

Akademiet har mange internasjonale forbindelser og medlemskapsforpliktelser. Fra 2017 vil Akademiet ha et eget internasjonalt utvalg, bestående av generalsekretæren som leder (ex officio), klasseleder MN (ex officio), Ole Petter Ottersen, Jon Grue, Leiv Sydnes, Astri Andresen og Hans Petter Graver. Det foreløpige mandatet er ”å se til at Akademiet har et aktivt internasjonalt engasjement med klare prioriteringer; vurdere medlemskap og representasjon i internasjonale organisasjoner; bidra til at informasjon og materiale fra for eksempel EASAC, ALLEA, UAI og ICSU kommer ut til medlemmene og til samfunnet.”

Europa

ALLEA (sammenslutningen av All European Academies) omfatter om lag 50 akademier innenfor hele Europarådets område. ALLEA arbeider med ”policy for science”, mye orientert mot Brüssel. ALLEA har nedlagt mye arbeid i å skaffe større rom for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning i Europa, både innenfor Horizon 2020 og på andre måter. ALLEA har reorganisert sin arbeidsgruppe SSH (”Social Sciences and Humanities”) med sikte på å følge utviklingen på dette området spesielt nøye. Vårt akademi har foreløpig ikke noe medlem i denne gruppen (og heller ikke i gruppen om Science and Education), men har tidligere oppnevnt medlemmer til de tre andre faste arbeidsgruppene i ALLEA: Intellectual Property (advokat Are Stenvik), E-humanities (Dag Haug), Science and Ethics (Kirsti Strøm Bull). Generalforsamlingen i 2016 ble holdt i Wien i april. Preses og generalsekretær deltok. DNVA ved generalsekretær Øivind Andersen fratrådte styret etter fire år. I tillegg til årsmøtesaker var det forskningspolitiske foredrag. ALLEAs Madame de Staël Prize for Cultural Values ble utdelt for tredje gang og gikk til franskmannen Rémi Brague, professor i arabisk og middelaldersk filosofi, for hans ”extensive work on religions in Europe and his reflections on European Society.” DNVAs generalsekretær er medlem av priskomiteen.

Akademiet er også et aktivt medlem av EASAC (European Academies Science Advisory Council). 11. – 13. mai var Akademiet vertskap for EASACs rådsmøte, generalforsamling og 15-års-

jubileum, som ble markert under mottoet *A celebration of science for policy* og lansert som et "Science-into-Policy Summit." Edvard Moser holdt det vitenskapelige hovedforedraget, andre keynote speakers var professor William Sutherland, Cambridge (*Weighting evidence to guide policy*) og Dr. Johannes Klumpers, som leder EU-kommisjonens Science Advice unit (*The policy-makers perspective on science-based advice to policy and society*). Statsråd Torbjørn Røe Isaksen holdt innlegg om *The role of science and European science collaboration for Norway*. Noen av EASACs rapporter ble presentert, bl.a. den om *marine sustainability in an age of changing oceans and seas*, som Dag Aksnes har vært med på å utarbeide. I tillegg til generalforsamlingens formalia, ble det holdt et møte mellom Akademiets styre og ledelsen i EASAC. (Se eget oppslag)

Akademiets representant i EASACs råd er Ole Didrik Lærum. Rolf Reed er oppnevnt av Akademiet som medlem i panelet for livsvitenskaper, og Anders Elverhøi i energipanelet. Lars Walløe representerer Academia Europaea i EASACs råd og styre, og leder det tredje panelet, om Environment. Foruten Dag Aksnes bidro Agnar Sandmo og Kristian Gundersen til EASACs faglige virksomhet i 2016.

Det er en utfordring for Akademiet å få oppmerksomhet om EASACs rapporter i Norge; dette er også noe Akademiets internasjonale utvalg vil arbeide med.

Både ALLEA og EASAC er med i et "konsortium" som, dels på kort sikt, dels med en noe lengre tidshorisont, skal kunne mobilisere grupper med toppekspertise for å gi vitenskapelig velbegrunnede råd til EU-kommisjonen. De øvrige tre sammenslutningene i konsortiet er Academia Europaea, Euro-CASE (ingeniørvitenskaper) og FEAM (medisin). Strukturen – SAPEA: Scientific Advice to Policy by European Academies – er fremforhandlet mellom konsortiumsdeltakerne i en lang prosess. Opplegget blir finansiert av EU og er en del av unionens Scientific Advice Mechanism (SAM). Det gjenstår å se i hvor høy grad EU-systemet vil benytte SAPEA og i hvilken grad konsortiet blir i stand til å levere som ønsket. Akademiet vil utvilsomt bli spurt om å stille med eksperter til SAPEA-grupper.

Globalt

Akademiet er medlem av ICSU (International Union of Science) og betaler "Norges" medlemskontingent for en rekke fagspesifikke nasjonale komiteer innenfor det naturvitenskapelige område. Blant annet for å sanere dette systemet, har Akademiet nå fått et internasjonalt utvalg. ICSU holdt sin generalforsamling i Oslo 24. – 25. oktober med Norges forskningsråd som vertskap. Generalforsamlingen til ICSU ble holdt samtidig med og var delvis felles med generalforsamlingen til organisasjonens motstykke innenfor samfunnsvitenskapen, ISSC (International Social Science Council). I begge organisasjoner ble det flertall for å starte en prosess med sikte på sammenslåing av de to paraplyorganisasjonene. Preses representerte Akademiet på ICSUs generalforsamling.

IAP (InterAcademyPartnership) er en annen paraplyorganisasjon som Akademiet er medlem av, uten hittil å ha vært særlig aktivt. Preses representerte Akademiet på IAPs konferanse om science advice og organisasjonens generalforsamling i Hermanus, Sør-Afrika, 28. februar – 2. mars.

UAI (Union Académique Internationale – International Union of Academies) omfatter ca. 75 akademier i mer enn 60 land i alle verdensdeler – bredt vitenskapelige akademier, som vårt eget, eller humanistiske, som det svenske Vitterhetsakademien, British Academy og det franske Académie des Inscriptions et Belles-Lettres. Organisasjonen ble dannet i Paris i 1919 for å drive fram og samordne prosjekter innenfor humanistisk forskning som var av internasjonal karakter og som ikke ett akademi alene kunne hanskes med. UAI står således bak en rekke store langvarige grunnforskningsprosjekter innenfor humaniora: kildesamlinger, tekstutgaver, ensyklopediske verker, leksika etc. Jens Braarvig og Øivind Andersen er Akademiets delegater til UAI. Sistnevnte er UAIs president i fireårsperioden 2013–2017.

Akademiet er fra langt tilbake direkte involvert som ansvarlig for det norske materialet i tre av UAIs mest omfattende prosjekter: 1) Dokumentasjonen av greske vaser og vasefragmenter (*Corpus Vasorum Antiquorum*) – der for eksempel Tyskland publiserte sitt 100. bind i 2016, mens Norge arbeider på sitt tredje og siste bind. 2) Publiseringen av greske mynter i private og offentlige samlinger (*Sylloge Nummorum Antiquorum*). 3) Ordbok over norsk middelalderlatin (*Dictionnaire du latin mé-*

diéval). Som meddelt i forrige årsrapport, har Akademiet inngått i et konsortium med Nasjonalbiblioteket og fått en infrastrukturbevilgning fra Norges forskningsråd som ventelig vil gjøre det mulig å avslutte prosjektet med state-of-the-art teknologi i overskuelig framtid. Akademiet er "prosjekteier". Den svenske filologen Ingrid Sperber er ansatt i prosjektet. Arbeidssted er Nasjonalbiblioteket.

Utenfor UAI har også Akademiet det siste tiåret deltatt i prosjektet *Thesaurus Linguae Latinae*, et ordboksverk som omfatter den hele antikke latiniteten, administrert av Det bayerske vitenskapsakademiet i München og støttet av en lang rekke akademier siden 1894; prosjektet kan muligens avsluttes rundt 2040. Akademiets representant i Thesaurus-kommisjonen har vært Egil Kraggerud, fra 2017 er det Øivind Andersen.

Dels som generalsekretær i DNVA og dels som president i UAI har Øivind Andersen, foruten på rene forretningsmøter, deltatt ved flere internasjonale arrangementer i løpet av året: på Kungliga Vitterhetsakademiens årsfest i Stockholm i mars, på Academia Romanas 150-årssjubileum i Bucuresti i april, på Det katalanske akademiets konferanse om urbanismen i middelhavsområdet i november og på Det bayerske vitenskapsakademiets årsmøte i München i desember.

Visepreses Hans Petter Graver representerte Akademiet og holdt foredrag (om rettsvitenskapens relevans for miljøspørsmål) ved 350-årsjubileet til Académie des Sciences i Paris 27. september. Klasseleder MN Anders Elverhøi representerte Akademiet og holdt foredrag på STS (Science and Technology in Society) Forum i Tokyo 1. – 4. oktober, innenfor seksjonen Energy and Environment.

MEDLEMSMØTER OG INDRE SAKER

Torsdag 25. februar ble det i forkant av det åpne møtet holdt et kort medlemsmøte for å godkjenne innvalget 2016.

Torsdag 7. april var det igjen medlemsmøte. Møtet godkjente Akademiets regnskaper og årsmelding (til Brønnøysundregistrene) for 2015 og gjorde vedtak om statuttendringer (justering som følge av endringsvedtak 5. oktober 2015). Dessuten stod innfasing av ny styringsordning, nytt valgreglement, ny strategi for Akademiet, og oppussing og modernisering av huset på dagsorden.

Torsdag 15. september var det medlemsmøte med valg etter den nye styringsordningen i henhold til den vedtatte innfasingen. Valgkomiteens innstilling var utsendt på forhånd, og det var ikke innkommet alternative forslag. Valgmøtet ble for første gang basert på skype-teknologi: Foruten i Akademiets hus i Oslo, var det møtesteder i Bergen, Trondheim og Tromsø. Fremmøtet var ikke overveldende, og det var visse tekniske problemer, men det var for første gang mulig å være "til stede" for de fleste medlemmene utenfor Oslo uten å måtte reise.

Valgene gav følgende resultat:

Valgt i plenum:
Preses (2017–18): Ole M. Sejersted
Generalsekretær (2017–2020): Øystein Hov

Valgt klassevis:
Leder av MN-klassen og visepreses (2017–2019): Anders Elverhøi
Leder av HF-klassen og visepreses (2017–2019): Camilla Serck-Hanssen

De fire nevnte, som alle har base i Oslo, utgjør presidiet. De øvrige som ble valgt, alle for perioden 2017–2019, er:

Nestleder MN-klassen og styremedlem: Lise Øvreås, Bergen
Nestleder HF-klassen og styremedlem: Gunn Birkelund, Oslo
Sekretær for MN-klassen og medlem av klassestyret: Dag Olav Hessen, Oslo
Sekretær for HF-klassen og medlem av klassestyret: Terje Lohndal, Trondheim

Styremedlemmer valgt av plenum:
Dag Aksnes, Bergen
Hans Petter Graver, Oslo
Kenneth Ruud, Tromsø

Varamedlemmer:
(1) Nils Lid Hjort, Oslo
(2) Sigmund Grønmo, Bergen
(3) Kalle Moene, Oslo

Etter en lengre prosess som også medlemmene ble invitert inn i, vedtok styret på sitt møte 7. juni en strategi for Akademiet 2016–2020. Strategien skal gi grunnlag for prioriteringer og retningsvalg. Den vil bli supplert med en handlingsplan.

ET AKADEMI FOR FREMTIDEN

Det Norske Videnskaps-Akademis strategi 2016 – 2020

GRUNNLAG (statuttenes § 1):

Det Norske Videnskaps-Akademi har som formål å bidra til vitenskapens fremme. Spesielt skal Akademiet fremme den grunnleggende og langsiktige forskningen innen alle fagområder ved å

- initiere og støtte vitenskapelig forskning
- arrangere møter og konferanser om vitenskapelige eller forskningspolitiske temaer
- tildele vitenskapelige priser
- avgi uttalelser i sentrale vitenskapelige spørsmål
- ivareta vitenskapens interesser overfor politiske myndigheter og i offentligheten
- fungere som kontaktorgan i norsk forskning
- representere norsk vitenskap overfor utenlandske akademier og internasjonale organisasjoner

Utfordringer

I sin virksomhet vil Akademiet ta høyde for følgende sentrale momenter:

- Det skjer store og raske vitenskapelige fremskritt i verden i dag som norske miljøer må lære av og bidra til.
- Vitenskapen har en nøkkelrolle i å identifisere og løse mange av de problemer verden står overfor.
- Utfordringene krever innsats fra alle grener av vitenskapssamfunnet.
- Utdanning, opplysning og kritikk er forutsetninger for å motvirke uheldige løsninger som ikke bygger på den beste tilgjengelige kunnskap.
- Som en rik nasjon med høyt utdanningsnivå har Norge et spesielt ansvar for å bidra.

Strategiske mål

► **Akademiet skal være en forskningspolitisk aktør**

I kraft av sin uavhengige og kritiske rolle skal Akademiet delta aktivt i den forskningspolitiske debatten og bidra til å fremme en god forskningspolitikk blant annet gjennom kontakt med politikere, statsforvaltning og næringsliv.

► **Akademiet skal være en kunnskapsformidler**

Akademiet skal fremme forståelsen for vitenskapelig forskning og formidle forskningsresultater.

► **Akademiet skal være en engasjerende møteplass**

Gjennom målrettede arrangementer og møter skal Akademiet fremme en aktiv kunnskapsdebatt hvor fag og samfunn møtes på en måte som støtter opp under norske forskningsmiljøer. Akademiet skal ha utvalg knyttet til sentrale og aktuelle temaer.

► **Akademiet skal ha et internasjonalt engasjement**

Akademiet skal fremme kunnskapsutveksling og forskningspolitisk dialog og fremme den frie forskningen internasjonalt blant annet gjennom aktivt engasjement i internasjonale organisasjoner og samarbeid med andre akademier.

► **Akademiet skal fremme fremragende forskning**

Akademiet skal ta et særlig ansvar for å skape forståelse for betydningen av grunnforskning og mer generelt den uavhengige og nysgjerrighetsdrevne forskningen. Det skal især fremme den mest fremragende forskningen og dele ut Abel-

prisen, Kavliprisen og andre priser. Akademiet skal delta i offentlighetsarbeidet som ligger til prisene.

- **Akademiet skal representere bredden og kvaliteten i norsk forskning gjennom sine medlemmer**

  Akademiet skal tilstrebe at medlemsstokken har god faglig bredde, geografisk spredning og rimelig kjønnsbalanse og skal samarbeide med andre akademier Norge.

- **Akademiet skal ha en forskningsetisk beredskap**

  Akademiet skal ha en klar og tydelig forskningsetisk stemme og holdning som forplikter medlemmene. Det skal ha et forskningsetisk utvalg.

- **Akademiet skal ha et egnet hus og gode lokaler**

  Akademiet skal sørge for at Drammensveien 78 bevarer sin stil og atmosfære. Samtidig skal Akademiet utvikle eiendommen slik at den tjener virksomheten på best mulig måte. Det gjelder Akademiet både som arbeidsplass og som møteplass.

- **Akademiet skal ha en kompetent og effektiv stab**

  Gjennom målrettet rekruttering og god personalpolitikk skal Akademiet ha en stab som effektivt bidrar til at Akademiet når sine mål.

PUBLIKASJONER

Årsrapporten for 2015 utkom i første halvår, årboken for 2015 i annet halvår av 2016.

I januar 2016 utkom boken *Natural Disasters and Societal Safety,* redigert av Roy H. Gabrielsen og Suzanne Lacasse. Boken bygger på bidragene ved fellessymposiet mellom DNVA og NTVA i april 2015, som ble støttet økonomisk av Norges forskningsråd. (Medlemmer kan få tilsendt et eksemplar ved å henvende seg til Akademiet.)

I samarbeid med Kungliga Vetenskapsakademien utgir Akademiet tidsskriftet *Zoologica Scripta*, som i 2016 kom ut med sin 45. årgang i seks hefter på til sammen nærmere 700 sider. Tore Slagsvold og Øyvind Sørensen har sittet i styret for tidsskriftet i 2016.

Akademiet samarbeider også med de nordiske akademiene og relevante faglige organisasjoner i Norden angående tidsskriftet *Physica Scripta*.

Videre oppnevner Akademiet redaktøren i Norsk lingvistisk tidsskrift. Ny redaktør fra 2016 er Janne Bondi Johannessen.

Akademiet har begynt arbeidet med å skape en lett tilgjengelig nettbasert oversikt over alle Akademiets publikasjoner fra opprettelsen til i dag. Det tas videre sikte på en hensiktsmessig nyoppstilling av alle publikasjonene i Akademiets lokaler.

INTERN OG EKSTERN KOMMUNIKASJON

Årsrapporten har siden 2007 gitt en samlet oversikt over Akademiets virksomhet, organisasjon og økonomi. Årsrapporten for 2015 ble etter årsmøtet i 2016 sendt til alle norske medlemmer, til politiske myndigheter, forskningsorganisasjoner og andre samarbeidspartnere. Årboken for 2015 utkom i november og ble sendt hovedsakelig til norske medlemmer. Den inneholder Akademiets matrikkel, årets foredrag og minnetaler. Foredragene og minnetalene publiseres også på Akademiets nettsider.

Sammen med de elektroniske møteinnkallingene og andre innbydelser har medlemmene også fått annen informasjon om virksomheten. Det er sendt ut fire nyhetsbrev i løpet av året: 26. februar, 16. april, 16. september og 12. desember.

I tillegg til Akademiets nettider på norsk og engelsk, er det egne nettsider for Abelprisen (norsk/engelsk), for Kavliprisen og VISTA på engelsk og for Akademiet for Yngre Forskere på norsk.

Både Akademiet, Abelprisen og Kavliprisen er på Facebook. Abelstyret har vedtatt en kommunikasjonsplan der nettopp satsingen på sosiale medier for å nå ut til flere var et viktig mål.

I 2015 undertegnet Akademiet for tredje gang en avtale med World Federation of Science Journalists (WFSJ) om å utlyse reisestipender for forskningsjournalister for å delta på Kavliprisarrangementene i Oslo og Trondheim i september

2016. Curtis Brainard, president i WFSJ, offentliggjorde navnene på de fem stipendvinnerne på en pressekonferanse på AAAS-konferansen (American Association for the Advancement of Science) i Washington i februar. Preses Ole M. Sejersted kunne ønske de fem stipendmottakerne fra India, Sør-Afrika, Argentina, Togo og Kroatia velkommen til Norge og orienterte de rundt 75 journalistene på pressekonferansen om arrangementene i Kavliprisuka. Preses var også vert for en middag for norske og utenlandske forskningsjournalister på Akademiet. En rekke artikler og radioprogrammer ble laget av journalistene som kom hit på reisestipend under Kavlipris-uken.

I god tid før priskunngjøringen ble det etablert en kommunikasjonsgruppe der både Akademiet, Kavli Foundation og World Science Festival var med. Vi opprettet i tillegg kontakt med kommunikasjons-avdelingene ved prisvinnernes universiteter. Samtidig som priskunngjøringen ble sendt live fra Akademiet, gikk nyheten ut til medier over hele verden. Til kunngjøringen fikk Akademiet laget en pressepakke i form av en «avis» der tre anerkjente forskningsjournalister hadde skrevet om prisvinnerne innen astrofysikk, nanovitenskap og nevrovitenskap. Dette materialet ble også publisert på Kavliprisens nettsted, samt brukt som bakgrunnsstoff av andre journalister i deres artikler.

New York Times, Los Angeles Times, Associated Press, Boston Globe og Scientific American var blant de mediene som dekket Kavlipris-kunngjøringen. Nature Reviews Neuroscience publiserte intervjuer med de tre nevroprisvinnerne i sin septemberutgave.

Da Sir Andrew J. Wiles fikk Abelprisen for sitt oppsiktsvekkende bevis på Fermats siste teorem, ble mediedekningen omfattende både i Norge og internasjonalt. Aftenposten, Dagbladet, Fædrelandsvennen, NRK Viten, forskning.no og NTB var blant norske medier som hadde bred dekning av Abelprisen. Ekko NRK P2 brakte nyheten og fulgte opp med et lengre intervjuer med Wiles og andre matematikere på Universitetet i Oxford i to etterfølgende programmer.

Abelprisens navnebror, P2-programmet Abels tårn, med Torkild Jemterud ved spakene, tok for andre år på rad med seg ekspertpanelet sitt og flyttet hele sendingen til Litteraturhuset i Oslo. Wiles ble intervjuet på direkten fra Oxford.

«'Matematikkens Nobelpris' för at ha löst 350 år gammal gåta» skrev den svenske Dagens Nyheter om årets pristildeling.

Samarbeid med kommunikasjonsavdelingen ved Universitet i Oxford gav god mediedekning med større innslag på CNN og i tidsskrifter som Nature og New Scientist og i aviser som The Guardian, The Independent, Telegraph og Daily Mail som alle leses langt utenfor Englands grenser.

Under årets Abelpris-arrangementer hadde vi to forskningsjournalister her med stipend fra Akademiet/Abelprisen; Roland Fischer fra Sveits og Timothy Revell som begge intervjuet Wiles; Fisher for en sveitsisk avis, og Revell for The Naked Scientist/BBC.

I 2016 ble det også laget en kommunikasjonsplan for VISTA. Som ett av tiltakene, ble journalist og forfatter Maria Amelie engasjert for å intervjue seks av VISTA-stipendiatene. Intervjuene med Elisa Magnanelli, Henrik Anfinsen, Charmain Hamilton, Casey William Nixon, Jack Leo og Lars Hov Odsæter ble publisert på VISTA sin nettside.

INNVALG

For første gang ble innvalget 2016 gjennomført elektronisk. (Som en overgangsordning fikk 25 medlemmer som ikke hadde gitt Akademiet epostadressen sin, stemme etter gammel praksis). Den 22. september 2015 gikk det ut brev om innvalget til alle stemmeberettigede medlemmer, og til klasse- og gruppelederne. I MN-klassen ble det stilt 12 plasser til disposisjon for norske medlemmer og 8 for utenlandske; i HF-klassen henholdsvis 15 og 5. Ved forslagsfristens utløp 2. november 2015 var det innkommet forslag på 20 norske og 3 utenlandske medlemmer i MN-klassen og henholdsvis 18 og 6 i HF-klassen. I MN-klassen var 3 av de 20 forslagene på kvinner; i HF-klassen 6 av de 18. I begge klasser var det forslag på kandidater fra fire norske universiteter (og på norske statsborgere i utlandet). I begge klasser var det forslag til samtlige grupper. Det ble nedsatt en innvalgskomité for hver klasse; de leverte sine innstillinger henholdsvis 7. og 11. desember. Valgmateriale (brev, innvalgsforslag, cv'er, publikasjonslister, innvalgskomiteens anbefaling, elektronisk stemmeseddel) ble lagt ut på lukket nettside primo januar. Avstemningsfristen var 27. januar.

Resultatet av innvalget var at det i MN-klassen ble innvalgt 11 norske og 3 utenlandske medlemmer, og i HF-klassen henholdsvis 14 og 5. En oversikt over de nyinnvalgte står på s. 5 i denne årsrapporten.

Administrasjonen gjorde et grundig forarbeid før den elektroniske valgprosessen ble igangsatt. Det ble meldt om bare få komplikasjoner.

PRESIDIE-, STYRE- OG GRUPPELEDERMØTER

Presidiet møttes 21 ganger i løpet av 2016. Det foreligger referat fra samtlige møter. Det var styremøter 21. januar, 10. mars, 7. juni, 25. august og 8. desember. Mars-møtet var et heldags kombinert styremøte og -seminar. Det ble holdt et ekstraordinært styremøte 19. mai for å utpeke årets vinnere av Kavliprisen. Deretter konstituerte styret seg som styre for Akademiets legater og fond for å behandle regnskaper, tildelinger og spørsmål om sammenslåing av enkelte fond. Viktige saker på styremøtene har vært bl.a. budsjetter og regnskaper, strategi- og handlingsplan, oppussing av huset og spørsmål om jordvarme og universell utforming (heis), avviklingen av stiftelsen Sørnesset, oppnevning av medlemmer til utvalg og styrer (bl.a. ISKF, VISTA, Nansenfondet).

Presidiet og klasselederne holdt møte med Akademiets gruppeledere 2. februar og 13. september. På dagsordenen stod bl.a. aktiviteten i gruppene, planer for huset, Akademiets strategi- og handlingsplan, spørsmål knyttet til innvalget og Akademiets gruppe- og klassestruktur.

ADMINISTRASJONEN

Sekretariatet har i løpet år året gjennomført et utviklingsprosjekt. Målet har vært å forbedre prosjektorganisering, klargjøre arbeidsfordeling i hele organisasjonen inklusive styret og presidiet, og utarbeide handlingsplaner relatert til Akademiets strategi som ble vedtatt i 2016.

I løpet av året har Akademiet ansatt tre nye medarbeidere som alle starter i 2017: Marina Tofting som leder for samfunnskontakt og kommunikasjon, Eva Halvorsen og Pål Pettersen som

Driftssjef Richard Kvile tester ut branntauene i Stallen.

prosjektledere. I løpet av året har Anette Burdal Finsrud sluttet i vikariatet som prosjektleder for Kavliprisen og Herdis Hølleland har sluttet som prosjektleder for Akademiet for Yngre Forskere. Trine Gerlyng har fått innvilget permisjon for å arbeide i Kunnskapsdepartementet. I forbindelsen med de nye ansettelsene er prosjektgrupper og kommunikasjonsgruppen blitt styrket i tråd med Akademiets strategi og administrasjonens handlingsplan.

Sekretariatet har i 2016 bestått av 12 personer inklusive direktør Øyvind Sørensen.

HUS OG EIENDOM

I løpet av 2016 fortsatte DNVA arbeidet for å tilpasse både hovedhus og Stallen til den økte faglige og administrative aktiviteten. Stallen har fått oppgradert ventilasjonskapasiteten samtidig som det er investert mye i nytt audiovisuelt utstyr. Skype er

blitt et viktig hjelpemiddel i Akademiets virksomhet.

Alle elektriske installasjoner i de to byggene ble i 2016 saumfart med sikte på økt sikkerhet. Nødvendige utbedringer ble påbegynt og vil bli avsluttet i 2017.

Akademiet står overfor flere byggetekniske utfordringer. Senest 2020 må oljefyren bort; forberedelser med sikte på å installere ny varmeløsning kom for alvor i gang i 2016. Overgangen vil medføre at alle rør som i dag benyttes til akademiets radiatorer må skiftes ut. I tillegg må en del radiatorer erstattes. Med tanke på vernestatusen som Akademiets hus har, setter dette arbeidet store krav til både teknisk og estetisk utførelse. Byantikvaren er trukket inn for å finne løsninger som i størst mulig grad tar vare på husets historiske karakter. Det er også viktig at varmetap reduseres ytterligere, og vinduer og dører vil bli oppgradert. Arbeidet vil pågå over flere år.

Et gjennomgangstema i styre og presidium i 2016 var også ønsket om universell utforming, det vil si at Akademiets hus blir tilgjengelig for alle. Det trengs med andre ord en heis. Forberedelsene var ved utgangen av 2016 kommet så langt at en regner med at arbeidet kan gjøres i løpet av 2017.

Arbeidet som i 2015 ble igangsatt med sikte på oppgradering av Akademiets forelesningssal, blant annet med bedre akustikk og et ventilasjonsanlegg, er satt litt på vent på grunn av de store og kostbare prosjektene nevnt ovenfor (ny varmeløsning, heis).

Etter at Stallen igjen ble tilgjengelig, er plassproblemene for de ansatte blitt mindre presserende. Det arbeides med en samlet løsning med optimal romdisponering.

Akademiet fikk høsten 2016 en tilvekst til sin portrettsamling i det Georg Størmer donerte Christian Kroghs portrett av professor Carl Størmer (1874–1957) til Akademiet. Portrettet er malt omkring 1915. Portrettet har fått plass i foredragssalen, over maleriet av Kristian Birkeland, som Størmer hadde utstrakt samarbeid med.

Akademiets piano er byttet ut med et Bechstein-flygel fra 1935, langtidsdeponert av Det norske medicinske Selskab.

Stefi og Lars Fylkesakers stiftelse solgte en leilighet i 2016 og salgssummen er lagt til kapitalen; én annen leilighet ble klargjort for salg i januar 2017.

Carl Størmer

SLUTTORD

Det Norske Videnskaps-Akademi har også i 2016 etter beste evne levd opp til formålsparagrafens punkter, som er å

- initiere og støtte vitenskapelig forskning
- arrangere møter og konferanser om vitenskapelige eller forskningspolitiske temaer
- tildele vitenskapelige priser
- avgi uttalelser i sentrale vitenskapelige spørsmål
- ivareta vitenskapens interesser overfor politiske myndigheter og i offentligheten
- fungere som kontaktorgan i norsk forskning
- representere norsk vitenskap overfor utenlandske akademier og internasjonale organisasjoner

Jeg takker Akademiets medlemmer og ansatte og våre offentlige og private samarbeidspartnere for deres bidrag til et godt Akademiår i 2016, og for godt samarbeid gjennom mine syv år som generalsekretær.

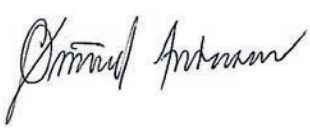

Tradisjonen tro er avtroppende generalsekretær blitt portrettert av en norsk kunstner. Maleriet av Øivind Andersen ble presentert på Akademiets julelunch i desember 2016 og henger nå i spisesalen. Det er utført av Per Lundgren.

ÅRSMØTET 2016

Mandag 3. mai

Akademiets nye medlemmer var alle invitert til en mottagelse i Akademiets lokaler på dagtid for å få en innføring i Akademiets aktiviteter og for å se Akademiets hus.

Årsmøtet om kvelden ble også i år holdt på Grand Hotel i henholdsvis *Rococo* og *Speilen*. Ved å arrangere møtet utenfor eget hus kunne alle som ønsket det få være med. Det var i underkant av 200 medlemmer og gjester til stede.

Preses Ole M. Sejersted ønsket velkommen og holdt en forskningspolitisk innledning.
Deretter fikk de av Akademiets nye medlemmer som var til stede, overrakt sine medlemsdiplomer av presidiet. Generalsekretæren presenterte kort hvert av de nye medlemmene.

Styreleder for Nansenfondet og de dermed forbundne fond, Øyvind Østerud, delte ut Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning for 2016 innen humaniora og samfunnsfag til Karl Ove Moene *for fremragende forskning innen økonomi*. Prisen består av en medalje, et diplom og 300 000 kroner.

Fridtjof Nansens belønning for yngre forskere for 2016 ble delt og gikk til Magne Mogstad *for fremragende forskning innen økonomi* og til Kyrre Eeg Emblem *for fremragende bidrag til medisinsk diagnostikk*. Prisen består av et diplom og 100 000 kroner.

Direktør ved Folkehelseinstituttet, Camilla Stoltenberg, holdt kveldens foredrag: Forskning for folkehelse.

Til venstre: De tre musikalske innslagene under årsmøtet var ved Håkon Kornstad, tenor og saxofon.
Til høyre: Kyrre Eeg Emblem og Øyvind Østerud.

Til venstre: Karl Ove Moene og Øyvind Østerud.
Til høyre: Hans Petter Graver, Grete Brochmann og Ole M. Sejersted.

Festmiddagen var i *Speilen*, der var det takketaler av prisvinnerne Kalle Moene og Kyrre Eeg Emblem. Tidligere kansler ved Universitetet i Tampere, Finland, Krista Varantola holdt bordtalen; *Academic values: Do we need to fight for them?*

Akademiets nye medlem, Vigdis Vandvik, takket for medlemskap på vegne av alle de nye medlemmene samt holdt takk for maten talen.

ABEL PRISEN

Det Norske Videnskaps-Akademi besluttet å tildele Abelprisen for

2016

til

Sir Andrew J. Wiles

Universitetet i Oxford

«for hans oppsiktsvekkende bevis av Fermats siste teorem ved hjelp av modularitetsformodningen for semistabile elliptiske kurver, noe som innledet en helt ny æra innen tallteori».

Sir Andrew J. Wiles mottar Abelprisen av H.K.H. Kronprins Haakon.

Til venstre: Bankett på Akershus Festning.
Til høyre: Abelprisutdeling med underholdning av gruppen Music for a While.

Nadia Hasnaoui intervjuer Sir Andrew J. Wiles på Det Norske Teatret.

T.v.: Simon Singh holdt den populærvitenskapelige forelesningen "From Fermat's last theorem to Homer's last theorem" under Abelforeleningene. T.h.: Operasanger Yngve Søberg underholder på Abelfesten.

H.K.H. Kronprins Haakon på vei inn til Universitetets aula.

Samarbeidsarrangementet 110% matematikk mellom Akademiet og NRK på Litteraturhuset i forbindelse med annonseringen 25. mars.

Ingunn Valbekmo ved Byåsen skole i Trondheim mottok Holmboeprisen av kunnskapsministeren. Til venstre rektor Wenche Kjellby Nesset.

THE KAVLI PRIZE

Astrophysics

Ronald W.P. Drever, California Institute of Technology, USA
Kip S. Thorne, California Institute of Technology, USA
Rainer Weiss, Massachusetts Institute of Technology, USA

"for the direct detection of gravitational waves."

Nanoscience

Gerd Binnig, Former Member of IBM Zurich Research Laboratory, Switzerland
Christoph Gerber, University of Basel, Switzerland
Calvin Quate, Stanford University, USA

"for the invention and realization of atomic force microscopy, a breakthrough in measurement technology and nanosculpting that continues to have a transformative impact on nanoscience and technology."

Neuroscience

Eve Marder, Brandeis University, USA
Michael Merzenich, University of California San Francisco, USA
Carla Shatz, Stanford University, USA

"for the discovery of mechanisms that allow experience and neural activity to remodel brain function."

Kavli-bannere på Karl Johan. Foto: Scanpix.

Prisvinnerne i astrofysikk. Foto: Scanpix.

Prisvinnerne i nanovitenskap. Foto: Scanpix.

Prisvinnerne i neurovitenskap. Foto: Scanpix.

Nikita Khnykin og Birgitta Oftestad.

Over: Alan Alda og Lena Ellingsen leder årets Kavliprisutdeling.

Under: Mottagelse på Slottet med H.K.H. Kronprins Haakon.

Over t.v.: Tine Thing Helseth. Foto: Scanpix

Over t.h.: Torsten Wiesel, Carla J. Shatz og Edvard Moser etter utdelingen.

Til venstre og under: Banketten på Rådhuset i Oslo.

Over: Før Kavlibanketten i Rådhussalen.

Under: Aarrangement for ungdomsskoleelever i samarbeid med UngForsk på Konserthuset.

Over: Leslie Vosshall under UngForsk.

Under: Ole M. Sejersted innleder Kavlipris-foredragene på NTNU. Foto: Per Henning/NTNU.

Over og til venstre: Carla J. Shatz, Christoph Gerber og Gerd Binnig under Kavliforelesningene på UiO.

Under: Fra mottagelse på Akademiet

Nederst: Kavli Foundation sin mottagelse på takterrassen på Grand Hotel.

Over: Publikum venter på forelesningen med Kip Thorne i Realfagsbiblioteket.

Under: Kip Thorne møter studenter på UiO.

15 Years of EASAC 11. – 13.05.16

Øverst f.v : William J. Sutherland ved University of Cambridge og kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen. Nederst f.v: Nobelprisvinner Edvard Moser og EASAC President Jos W.M. van der Meer

Akademiet var vertskap for European Academies Science Advisory Councils rådsmøte og generalforsamling, i tillegg til EASACs 15-års-jubileum som ble markert med seminaret ”15 Years of EASAC: A celebration of science for policy.”

Akademiforelesningen i humaniora og samfunnsfag 08.03.16

Professor Rens Bod ved Universiteit van Amsterdam holdt Akademiforelesningen; ”How interactions between humanities and science have shaped our knowledge.”

Birkelandforelesningen 22.09.16

Professor Eric Priest fra University of St Andrews i Skottland holdt Birkelandforedraget *Our dynamic Sun*. Postdoc ved UiO Therese Renstrøm mottok Yaras Birkelandpris av selskapets teknologidirektør Pierre Herben.

Nansen minneforelesning 10.10.16

Generalsekretær i Flyktningehjelpen Jan Egeland holdt foredraget *Flyktninger og folkevandring hundre år etter Nansen*.

VISTA-dagen 14.11.16

Temaet for VISTA-dagen var *Norsk sokkel – hva nå?* Innlegg var blant annet ved seniorrådgiver i Statoil Ottar Skagen, senterleder for CenSES Asgeir Tomasgard, Knut Einar Rosendal fra NMBU, forskningssjef i CICERO Guri Bang og forskningssjef i SINTEF Energy og senterleder for Norwegian CCS Research Centre Mona Mølnvik.

Møter og symposier

Akademiets møte- og symposievirksomhet foregikk på samme måte i 2016 som tidligere. Det har vært et møte i måneden, med unntak av juli og august, til sammen 12 møter i tillegg til Akademiets årsmøte. Ett av møtene var i Bergen. To av møtene har vært i regi av de to klassene. Det ble holdt 19 minnetaler. Foredrag og minnetaler blir trykket i Akademiets årbok. Lørdag 17. september ble det arrangert høstekskursjon til *Kartverket* på Hønefoss og *Veien kulturpark*.

Med noen få unntak har alle møtene vært åpne for publikum. De blir annonsert i Aftenposten dagen før møtet.

Møtene holdes i Akademiets hus, Drammensveien 78. Akademiets ordinære møter er på torsdager og starter klokken 18.00. Alle møter er åpne og gratis, der ikke annet er presisert.

21. januar
Professor Grete Brochmann: *Innvandring i Skandinavia. Velferdsstaten i pluralismens tid*

4. februar: Fylkesakerforelesningen
Vinneren av Stefi og Lars Fylkesakers stiftelses pris for fremragende humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning 2015, professor Eyjólfur Kjalar Emilsson: *Lykke og tid*

25. februar
Professor Hans Petter Langtangen: *Kaos i hjernen? Ny forståelse i medisin gjennom fysikk, matematikk og datamaskiner*

10. mars
Temadel (i regi av Den matematisk-naturvitenskapelige klasse): *Personalized medicine – skreddersydd medisin.* Hovedforedrag ved Professor Stephen H. Friend, Sage Bionetworks, Seattle

7. april
Professor Dag T. T. Haug: *Å studere gamle språk med datamaskiner*

3. mai Årsmøtet (mandag) Grand Hotel, Oslo
Forskningspolitisk innledning, diplomer til nye medlemmer, Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning og Fridtjof Nansens belønning for yngre forskere, kunstnerisk innslag
Foredrag ved direktør ved Folkehelseinstituttet, Camilla Stoltenberg: *Forskning for folkehelse*

7. juni
Medlemmer av Akademiet for yngre forskere presenterer sin forskning
Katja Enberg, Havforskningsinstituttet: *Mennesket som evolusjonær drivkraft: hvilke konsekvenser har det for levende ressurser?*
Alexander Refsum Jensenius, Institutt for musikkvitenskap, Universitetet i Oslo:
Musikk som beveger

15. september
Tema: *Kart og kartografi*
Foredrag ved historiker Benedicte Gamborg Briså, Kartavdelingen, Nasjonalbiblioteket: *Karthistorie: Gammel kunnskap i stadig mer moderne innpakning*. Professor Kirsti Strøm Bull, Institutt for privatrett, UiO: *Kart er mer enn kart*

20. oktober
Professor Anders Malthe-Sørenssen, Fysisk institutt, UiO: *Mot en ny forståelse av friksjon*

3. november. Møte i Bergen på Grand Terminus hotel
Professor Hilde Sandvik, Institutt for arkeologi, konservering og historie, UiO:
Da vestlendingene gjorde seg selv til stemmeberettigede statsborgere

17. november
Temamøte i regi av Den historisk-filosofiske klasse: *Om samfunnstillitt*
ved blant annet professor Bo Rothstein, Göteborgs universitet:
Solidaritet, etnisk mangfold og kvaliteten på politiske institusjoner

8. desember
Tema: *Hellige ting og hellige steder i middelalderkulturen*
Professor Lena Liepe, Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk, UiO: *Helgonens närvaro i det medeltida kyrkorummet*
Professor Kristin Aavitsland Bliksrud, Det teologiske menighetsfakultet:
Jerusalemkoden i nordisk middelalder

MINNETALER

Minnetale over Francis Sejersted ved Rune Slagstad
Minnetale over Bent Rolstad ved Sigbjørn Fossum
Minnetale over Ivar Samset ved Kåre Venn
Minnetale over Olav Riste ved Rolf Tamnes
Minnetale over Svein B. Manum ved Knut Bjørlykke
Minnetale over Asmund Ekern ved Odd Magne Herstad
Minnetale over Inger Moen ved Elizabeth Lanza
Minnetale over Fredrik Grønvold ved Svein Stølen
Minnetale over Fredrik Kiil ved Ole M. Sejersted
Minnetale over Knut Nordstoga ved Thor Landsverk
Minnetale over Berge Furre ved Aud Valborg Tønnessen
Minnetale over Fredrik Barth ved Ottar Brox
Minnetale over Helga Birgitte Salvesen ved Lars Andreas Akslen

Minnetale over Bjørn Myhre ved Bergljot Solberg
Minnetale over Knut Helle ved Narve Bjørgo
Minnetale over Dag Gundersen ved Kjell Ivar Vannebo
Minnetale over Magnus Gustav Ulleland ved Unn Falkeid
Minnetale over Kari Elisabeth Børresen ved Jorunn Økland
Minnetale over Ragnar Pedersen ved Bjarne Rogan

FASTE FORELESNINGER

Professor Rens Bod, University of Amsterdam (UvA):
How interactions between humanities and science have shaped our knowledge

Birkelandforelesning 2016
Professor Eric Priest, University of St. Andrews: *Our dynamic sun*

Mandag 10. oktober: Nansen minneforelesning
Generalsekretær i Flyktninghjelpen Jan Egeland:
Flyktninger og folkevandring hundre år etter Nansen

FORMIDDAGSMØTER

Professor Stein A. Evensen er ansvarlig for disse møtene

Tirsdag 26. januar
Erik Thorsby: *Mysteriet Påskeøya. Hvor kom de første innbyggerne fra? Tok Thor Heyerdahl helt feil?*

Onsdag 1. mars
Reidun Sirevåg: *W. C. Brøgger; nasjonal byggmester, rektor og preses*

Tirsdag 5. april
Knut Olav Åmås: *Stiftelsen Fritt Ord – en tilrettelegger for gode ideer og viktige prosjekter*

Tirsdag 10. mai
Bjørn Grinde: *Kan mental aldring bremses?*

Torsdag 16. juni
Solve Sæbø: *Hypoteser som ikke lar seg teste: Et vitenskapsteoretisk problem*

Onsdag 14. september
Seniorforsker Ottar Brox: *Hundretusener av småbruk – og en kortere vei til velstand?*

Tirsdag 11. oktober
Professorene Alv Egeland og Dagfinn Føllesdal: *Carl Størmer (1874–1957): Matematikeren, nordlyspioneren og mennesket*

Tirsdag 8. november
Professor Stein A. Evensen: *Så godt som død? Organdonasjon setter tradisjonell medisinsk etikk på prøve*

Tirsdag 29. november
Aslak Sira Myhre: *Framtidas bibliotek*

ANDRE MØTER, SYMPOSIER OG KONFERANSER

12. januar
Utforsking av Polhavet
Arrangert av Norges Vitenskapsakademi for Polarforskning

18. januar
Norsk senter for molekylærmedisin (NCMM) network meeting
Arrangert av Norsk senter for molekylærmedisin

2. februar
Professor Erling Skaug: *Giotto og flommen i Firenze 1333. En tverrfaglig innfallsvinkel.*
Arrangert av Kunsthistorisk forening og Det Norske Videnskaps-Akademis gruppe for Estetiske fag

8. og 9. februar
Nuclear safety and security
Arrangert av Centre for Environmental Radioactivity (CERAD) ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, ledet av professor Brit Salbu

15. februar
Seminar: *Arktisk dag ved Universitetet i Oslo*
Arrangert av Nordområdeutvalget ved UiO

4. mars
Forum for bevissthetsforskning og Det Norske Videnskaps-Akademi arrangerte åpent møte i Georg Sverdrups hus. Professor Jean-Pierre Changeux: *Toward a molecular biology of conscious processing: Consequences for drug design*

15. mars
Abelprisen på Litteraturhuset i Oslo: *Abels tårn – Abelprisen spesial*
Presentasjon av årets Abelprisvinner
Arrangert av Abelstyret/Det Norske Videnskaps-Akademi og NRK Ekko

18. april
Large herbivore migration in the era of the Anthropocene
Arrangør: Professor Atle Mysterud ved Senter for grunnforskning (CAS)

21. april
Åpent møte om fri vilje: *What does neuroscience tell us about free will?*
Professor John Dylan: *Is free will an illusion?*

25. april
Seminar om open access publisering med spesiell vekt på humaniorafagene
Arrangert av Det Norske Videnskaps-Akademi

26. april
EU og energirett: Rettslige og politiske utviklingstrekk
Arrangert av UiO: Energi ved professor Anders Elverhøi

27. april
Scandinavian physiological society brain storming meeting
Arrangert av Scandinavian Physiological Society ved professor Kristian Gundersen

28. april
Professor Ben Orlove: *Glaciers in nature and in public life: Science and society in the Anthropocene*
Arrangert av Senter for grunnforskning (CAS)

11. – 13. mai
EASAC council meeting
Arrangert av EASAC og Det Norske Videnskaps-Akademi

19. mai
UiO Energy Lecture
What can an economist possibly have to say about climate change?
The Paris Agreement and the post-2020 world
Foredrag ved professor Robert N. Stavins ved Harvard University, kommentarer ved professor Bård Harstad, Universitetet i Oslo

31. mai
Møte om schizofreniforskning
Arrangert av Gruppen for filosofi og psykologi i Det Norske Videnskaps-Akademi

1. juni
Conflict and conflict solutions in Palestine and Israel
Innledninger ved Lucy Austin-Nusseibeh* og Fania Oz-Salzberger*
Arrangert av CSMN – Senter for studier av rasjonell, språklig og moralsk handling ved Universitetet i Oslo i samarbeid med Det Norske Videnskaps-Akademi på Litteraturhuset i Oslo

* Lucy Austin-Nusseibeh er grunnlegger og direktør for Middle East Nonviolence and Democracy, en ikke-statlig organisasjon som utdanner grasrota, politiske ledere, palestinsk ungdom, deres lærere og deres familier om ikke-vold og demokrati. Tidligere underviste hun i filosofi og kulturstudier ved Institutt for kulturstudier og filosofi ved Birzeit Universitetet. Fania Oz-Salzberger er en israelsk historiker og forfatter, professor i historie ved Universitetet i Haifa School of Law og Senter for tyske og europeiske studier.

6. juni
Science advice i Norge
Foredrag ved Sir Peter Gluckman, Professor and Chief Science Advisor to the New Zealand Prime Minister: *Are Norwegian politics based on the best available knowledge?*

14. – 15. juni
The future of literary studies. What is the current state of literary studies, and what does the future of literary studies look like?
Arrangert av Gruppen for litteraturvitenskap i Det Norske Videnskaps-Akademi

22. – 26. august
Konferanse: *Complex geometry and the cauchy-riemann equation*
Arrangert av gruppen Several Complex Variables and Complex Dynamics,
Senter for grunnforskning

29. august
Boklansering ved tidligere sentralbanksjef Jan Fredrik Qvigstad: *On Central Banking* (2016)
Arrangert i samarbeid med Det Norske Videnskaps-Akademi

12. september
Airborne: Pollution, climate change, and visions of sustainability in China
Arrangert av Senter for grunnforskning

13. september
Møte: *Moralske, juridiske og militære utfordringer i krigen mot IS*
Samarbeid mellom Det Norske Videnskaps-Akademi og Etisk råd i forsvarssektoren i Litteraturhuset i Oslo

28. – 30. september
Renaissance prototypes: Tensions of past and present in early modern Europe
Arrangert av Norsk forum for renessansestudier

6. – 7. oktober
Workshop: *Architecture meets materials science*
3rd Annual International Workshop on Soft Complex Matter
Arrangert av Institutt for fysikk, NTNU

24. – 26. oktober
Magical mystery tour of electron correlation:
A symposium in honour of Jeppe Olsen on the occasion of his 60th birthday
Arrangert av professor Trygve Helgaker og førsteamanuensis Thomas Bondo Pedersen ved Senter for teoretisk og beregningsbasert kjemi (CTCC) ved Universitetet i Oslo

27. oktober
Tarmens viktige mikrober - hvordan mater vi dem og hva gjør de med oss?
Arrangert av Komité for geomedisin - mat, miljø, helse ved Det Norske Videnskaps-Akademi

28. oktober
Samisk språk – fortid og nåtid
Arrangert av Gruppen for filologi og språkvitenskap i Det Norske Videnskaps-Akademi

30. – 31. oktober
Møte i ALLEAs arbeidsgruppe om forskning og etikk
Arrangert av ALLEA All European Academies sammen med Det Norske Videnskaps-Akademi

1. november
NORMENT Young Researchers Meeting
Arrangert av professor Ole A. Andreassen, Institutt for klinisk medisin, UiO.

2. november
The Tømte Symposium: *Environmental geochemistry – exploitation of georesources*
Arrangert av styret for Tømte og Det Norske Videnskaps-Akademi

9. november
Network for Young Nordic Neutron Scatterers (NYNNeS)- Yearly meeting 2016

11. november
Norges Bank som politisk organ. Et tverrfaglig seminar i anledning Norges Banks 200-årsjubileum.
Arrangert av Gruppen for historie i Det Norske Videnskaps-Akademi

23. november
Humanistisk fag – selvforståelse og samfunnsoppdrag
Arrangert av Det Norske Videnskaps-Akademi

28. november
Turning the tide of antimicrobial resistance – the Nordic TTA conference
TTA goes Nordic 2016 Nordic meeting
Arrangert av TTA, Oslo Universitetssykehus, Universitetet i Oslo, NordForsk og Det Norske Videnskaps-Akademi

5. desember
Hvordan bruke genetisk forskning til å bedre folkehelsen?
Arrangert av Sigurd K. Thoresens legat og Det Norske Videnskaps-Akademi

Akademiets utvalg, komiteer og styrer

VISTA

Akademiets har siden 1985 samarbeidet med Statoil om VISTA-programmet. VISTA støtter grunnforskningsprosjekter på områder som er sentrale i sammenheng med petroleumsvirksomhet.

VISTA spenner over følgende fire programområder:
1) Leting etter petroleumsressurser
2) Økt olje- og gassutvinning
3) Miljøaspekter relatert til olje- og gassutvinning
4) Fremtidens utbygging og operasjoner

Styret for VISTA bestod ved utgangen av 2016 av:

Professor *Tor Grande*, NTNU, leder
Professor *Anders Elverhøi*, UiO
Professor *Elisabeth Alve*, UiO
Professor *Jon Kleppe*, NTNU
Spesialrådgiver *Leif Lømo*, Statoil
Professor *Lise Øvreås*, UiB
Professor *Ole M. Sejersted*, Preses DNVA
Vice President *Tor Ulleberg*, Statoil
Professor *Alex Hansen*, NTNU

FORSKNINGSPOLITISK UTVALG

Akademiets forskningspolitiske utvalg har i 2016 bestått av
Preses *Ole M. Sejersted*
Professor *Ingvild Sælid Gilhus*
Professor *Øyvind Østerud*.

KLIMA- OG RESSURSUTVALG

Akademiets klima- og ressursutvalg bestod i 2016 av:

Professor *Nils Chr. Stenseth* (leder)
Professor *Odd Aalen*
Dr. *Alf Bjørseth*
Professor *Gunnar Eskeland*
Professor *Øystein Hov*
Professor *Eystein Jansen*
Dr. *Siri Kalvig*
Forskningssjef *Cecilie Mauritzen*
Professor *Christina Voigt*

AKADEMIETS MENNESKERETTSKOMITE

Akademiets menneskerettskomite, som også er medlem av International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies, har i 2016 bestått av:

Professor *Jakob Lothe*, UiO (Leder)
Professor *Tove Bull*, UiT
Professor *Mahmood Amiry-Moghaddam*, UiO
Professor *Svein Eng*, UiO

KOMITE FOR GEOMEDISIN: MAT, MILJØ OG HELSE

Komiteen (tidligere: Komitéen for geomedisinsk forskning og informasjon) ble opprettet i 1984 på initiativ av professor J. Låg. Komiteen er tverrfaglig og har representanter fra fagområder som human- og veterinærmedisin, kjemi, geologi og jordbunnslære. Komiteen utgjør også styret i Det Norske Videnskaps-Akademis fond for geomedisin. Den leverer egen årsberetning.

Medlemmer av komiteen og fondsstyret var i 2016:

Seniorforsker *Aksel Bernhoft*, Veterinærinstituttet (leder av komitéen)
Professor *Espen Bjertness*, Universitetet i Oslo
Professor *Trond Peder Flaten*, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Professor *Bal Ram Singh*, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Tidl. direktør *Frøydis Langmark*, Kreftregisteret
Professor *Jan Alexander*, Folkehelseinstituttet

Varamedlemmer:
Overlege *Jan O. Aaseth*, Sykehuset innlandet HF
Seniorforsker *Geir Aamodt*, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Overlege *Serena Tonstad*, Oslo Universitetssykhus
Professor *Brit Salbu*, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Senioringeniør *Espen Govasmark*, Oslo kommune
Professor *Ane Nødtvedt*

BIRKELANDKOMITEEN

Birkelandkomiteen har siden 1987 hatt ansvaret for den årlige Birkelandforelesningen i Akademiet som nå er et samarbeid mellom komiteen, Universitetet i Oslo, Det Norske Videnskaps-Akademi, Yara og Norsk Romsenter. Birkelandkomiteen har også ansvaret for tildelingen av Yaras Birkelandpris i fysikk og kjemi som deles ut i forbindelse med Birkelandforelesningen. Arbeidet rundt Yaras Birkelandpris skjer i samarbeid med Norsk fysisk selskap og Norsk kjemisk selskap.

Birkelandkomiteen har i 2016 bestått av:

Professor *Jan A. Holtet*, UiO (Leder)
Professor *Alv Egeland*, UiO
Seniorrådgiver *Pål Brekke*, Norsk romsenter
Seniorrådgiver *Svein Flatebø, Yara*
Direktør *Øyvind Sørensen, Det Norske Videnskaps-Akademi*

Akademiets randsone

NANSENFONDET

Fridtjof Nansens fond til videnskabens fremme ble opprettet i 1897. I tidens løp er flere selvstendige fond blitt forbundet med Nansenfondet under et felles styre. Statuttene foreskriver at fondets avkastning skal benyttes blant annet til fremme av vitenskapelige undersøkelser, utgivelse av vitenskapelige skrifter, belønning av særlig fremragende vitenskapelige oppdagelser med mer. Om Nansenbelønningen, se under Akademiets priser.

Nansenfondet gir støtte til vitenskapelig grunnforskning etter søknad. Den tekniske delen av søknadsprosessen og ansvaret for regnskapsførsel og forvaltning ligger siden 2010 hos UNIFOR – Forvaltningsstiftelsen for fond og legater ved Universitetet i Oslo.

Nansenfondet og de dermed forbundne fond har i 2016 delt ut ca. 2 millioner kroner i støtte til større og mindre forskningsprosjekter. Nansenfondet leverer egen årsberetning.

Nansenfondets styre består av seks medlemmer oppnevnt av Det Norske Videnskaps-Akademi, hvorav 4 utpekes av Akademiet på fritt grunnlag, mens 2 oppnevnes etter forslag fra landets universiteter og vitenskapelige høgskoler. Medlemmene oppnevnes for tre år og styret velger selv sin leder.

For perioden 2014-2016 består Nansenfondets styre av:
Professor *Øyvind Østerud*, UiO (Leder)
Professor *Inger Sandlie*, UiO
Professor *Helge J. J. Dyvik*, UiB
Professor *Even Lange*, UiO
Professor *Toril A. Nagelhus*, NTNU
Professor *Elise Seip Tønnessen*, Universitetet i Agder

SENTER FOR GRUNNFORSKNING VED DET NORSKE VIDENSKAPS-AKADEMI

Senter for grunnforskning ved Det Norske Videnskaps-Akademi er en egen stiftelse opprettet etter vedtak i Akademiet i 1989. Senteret leier lokaler i Akademiets hus. Hvert år er senteret vertskap for tre internasjonale forskergrupper innenfor henholdsvis humaniora, samfunnsfag og matematikk/naturvitenskap. Gruppene velges ut av styret i CAS etter en omfattende internasjonal vurdering. CAS leverer egen årsberetning. Senteret ledes av et styre på 6 medlemmer med personlige varamedlemmer. Styrets leder og minst et annet av styrets medlemmer og deres varamedlemmer skal være medlemmer av Det Norske Videnskaps-Akademi. Styret i Det Norske Videnskaps-Akademi og Universitets- og høgskolerådet (UHR) utpeker hver to medlemmer med varamedlemmer til senterets styre. Akademiet utpeker i forståelse med UHR ytterligere ett medlem som skal være styrets leder, samt dette medlems varamedlem. Staten oppnevner styrets sjette medlem. Akademiet utpeker i forståelse med

UHR ett av de øvrige medlemmer til nestleder i styret. Oppnevningstiden er fire år. Akademiets generalsekretær møter som observatør.

Styret hadde ved utgangen av 2016 følgende medlemmer (personlige varamedlemmer i parentes):

Professor *Geir Ellingsrud*, UiO, leder, (professor Tone Tønjum, UiO)(DNVA)
Professor *Mari Sundli Tveit*, NMBU, nestleder, (Professor Dag Rund Olsen, UiB)
Professor *Nina Gunnerud Berg*, NTNU, (Professor Bjørn Hjertager, UiS) (UHR)
Professor *Lena Liepe*, UiO (Professor Øystein Elgarøy, UiO) (DNVA)
Professor *Marit Halvorsen*, UiO (Professor Håkon With Andersen, NTNU) (Staten)
Professor *Ottar Hellevik*, UiO (Professor Kenneth Ruud, UiT) (DNVA)
Generalsekretær *Øivind Andersen* (observatør for DNVA)

INSTITUTT FOR SAMMENLIGNENDE KULTURFORSKNING (ISKF)

Instituttet for sammenlignende kulturforskning er en frittstående forskningsinstitusjon som støtter forskning innen fagfeltene sammenlignende språkforskning, sammenlignende folkeminneforskning, sammenlignende religionsforskning, etnologi, sammenlignende arkeologi og sammenlignende (etnografisk) samfunnsforskning. Instituttet ledes av et styre der tre medlemmer er oppnevnt av Det Norske Videnskaps-Akademi og de øvrige fire av universitetene. Styret utpeker selv sin leder. ISKF leverer egen årsberetning.

Styret for Instituttet for sammenlignende kulturforskning, består i perioden 2016–2018 av (oppnevnende institusjon i parentes):

Professor *Arne Bugge Amundsen*, UiO (Leder) (UiO)
Professor *Bernt Brendemoen*, UiO (DNVA)
Professor *Ingvild Sælid Gilhus*, UiB (DNVA)
Professor *Dag Michaelsen*, UiO (DNVA)
Professor *Olaf Smedal*, UiB (UiB)
Professor *Inger Storli*, UiT (UiT)
Professor *Asbjørn Dyrendal*, NTNU (NTNU)

Varamedlemmer:
Professor *Ingunn Lunde*, UiB (DNVA)
Professor *Knut Axel Jacobsen*, UiB (DNVA)
Professor *Signe Howell*, UiO (DNVA)
Professor *Anne Krogstad*, UiO (UiO)
Professor *Tone Hellesund*, UiB (UiB)
Førsteamanuensis *Ivar Bjørklund*, UiT (UiT)
Førsteamanuensis *Trond Berge*, NTNU (NTNU)

Akademiets priser

FRIDTJOF NANSENS BELØNNING FOR FREMRAGENDE FORSKNING

Nansenfondets styreleder deler ut *Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning* innen realfag og medisin, og innen humaniora og samfunnsfag, på Akademiets årsfest. Dette er en tradisjon som går tilbake til 1903. I tillegg deles *Fridtjof Nansens belønning for yngre forskere* ut.

Belønningen består av et pengebeløp kr. 300 000, et diplom og Nansenmedaljen for fremragende forskning. Fra 2016 ble det også bestemt at belønningen deles ut hvert år, men alternerer mellom humaniora og samfunnsfag det ene året og realfag og medisin det andre. I 2016 ble derfor Nansenbelønningen bare delt ut innen humaniora og samfunnsfag.

Prisen innen humaniora og samfunnsfag gikk i 2016 til professor Karl Ove Moene som ble tildelt Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning innen økonomi.

Fridtjof Nansens belønning for yngre forskere gikk i 2016 til Kyrre Eeg Emblem for fremragende bidrag til medisinsk diagnostikk og til Magne Mogstad for hans fremragende forskning innen økonomi.

STEFI OG LARS FYLKESAKERS STIFTELSES PRIS FOR FREMRAGENDE FORSKNING (FYLKESAKERPRISEN)

I 2014 opprettet Stefi og Lars Fylkesakers stiftelse en pris for fremragende humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning. Det Norske Videnskaps-Akademi forvalter ansvaret for prisen. Prisen deles ut annet hvert år på Akademiets årsmøte, og er på kr 250 000. I 2016 ble det ikke delt ut noen pris.

ABELPRISEN

Det Norske Videnskaps-Akademi har hatt ansvaret for Niels Henrik Abels matematikkpris siden opprettelsen i 2002. Hovedformålet med Abelprisen er å anerkjenne banebrytende vitenskapelige prestasjoner i matematikk. Prisen skal også bidra til å heve matematikkfagets status i samfunnet og stimulere barn og unge til å bli interessert i matematikk. Prisen er på 6 millioner kroner.

Styret for Niels Henrik Abels matematikkpris, ved utdelingen 2016:

Professor *Kristian Ranestad*, UiO (leder)
Professor *Hans Munthe-Kaas*, UiB
Professor *Einar Rønquist*, NTNU
Professor *Anne Borg*, NTNU

Anne Carine Tanum, styreleder og styremedlem i en rekke selskaper.
Generalsekretær, *Øivind Andersen*, Det Norske Videnskaps-Akademi, observatør

Abelkomiteen
Det Norske Videnskaps-Akademi oppnevner Abelkomiteen som skal legge fram en innstilling til Abelprisen for styret i Det Norske Videnskaps-Akademi som utpeker prisvinner på bakgrunn av innstillingen. Abelkomiteen består av fem forskere innenfor fagområdet matematikk. Lederen av Abelkomiteen utpekes av Akademiet direkte, de resterende etter forslag fra International Mathematical Union (IMU) og European Mathematical Society (EMS). Abelkomiteens medlemmer oppnevnes for en periode på to år og kan gjenoppnevnes én gang.

Medlemmer av Abelkomiteen ved utdelingen 2016:

Professor *John Rognes*, UiO (Leder)
Professor *Marta Sanz-Solé*, Facultat de Matemàtiques Universitat de Barcelona, Spania
Professor *Rahul Pandharipande,* ETH Zürich, Sveits
Professor *Eva Tardos*, Cornell University, USA
Professor *Luigi Ambrosio*, Dipartimento di Matematica Scuola Normale Superiore, Pisa, Italy

F.v: Rognes, Ambrosio, Sanz-Solé, Pandharipande samt Abelstyreleder Kristian Ranestad utenfor Akademiet.

Abelprisen i matematikk 2016 gikk til Sir Andrew J. Wiles «for hans oppsiktsvekkende bevis av Fermats siste teorem ved hjelp av modularitetsformodningen for semistabile elliptiske kurver, noe som innledet en helt ny æra innen tallteori».

KAVLIPRISEN

Det Norske Videnskaps-Akademi, Kunnskapsdepartementet og Kavli Foundation inngikk i 2005 en avtale om å dele ut Kavliprisen, tre internasjonale priser for å hedre banebrytende forskning i astrofysikk, i nanovitenskap og i nevrovitenskap. Prisene er hver på $1 million. Kavli Foundation bevilger prisbeløpene og midler til medalje og diplom. Kunnskapsdepartementet bevilger midlene som Akademiet må ha for arbeidet med priskomiteene, og arrangementene i forbindelse med prisene i tillegg til arbeidet med å gjøre prisene kjent internasjonalt og nasjonalt.

Det Norske Videnskaps-Akademi har oppnevnt tre Kavlipriskomiteer, en innen hvert fagfelt. Hver komité gir sin innstilling til styret i Det Norske Videnskaps-Akademi, som tar den endelige avgjørelsen om hvem som skal bli tildelt prisene.

Kavlipriskomiteene
Hver komité består av 5 personer. Lederen av hver komité utpekes av Akademiet direkte, mens de resterende blir valgt av Akademiet blant personer foreslått av det kinesiske vitenskapsakademi, det franske vitenskapsakademi, Max Planck Gesellschaft (Tyskland), National Academy of Sciences (USA) og Royal Society (Storbritannia).

For 2016 bestod komiteene av følgende personer:

Kavlipriskomité i astrofysikk:
Professor *Mats Carlsson* (Leder), Institute of Theoretical Astrophysics, UiO, Oslo, Norge
Professor *Claude Canizares*, Massachusetts Institute of Technology Cambridge, Massachusetts, USA
Professor *Paola Caselli*, Max Planck Institute for Extraterrestrial Physics Garaching, Tyskland
Professor *Carlos Frenk*, Durham University, England, UK
Professor *Fiona Harrison*, California Institute of Technology, Pasadena, California, USA

F.v: Carlsson, Canizares, Caselli, Frenk og Harrison.

Kavlipriskomité i nanovitenskap:
Professor *Arne Brataas,* NTNU (Leder)
Professor *Mildred Dresselhaus*, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, USA
Professor *Laura Greene*, University of Illinois at Urbana-Champaign, Illinois, USA

Professor *Jochem Mannhart*, Max Planck Institute for Solid State Research Stuttgart, Tyskland
Professor *Ke Lu*, Institute of Metal Research, Chinese Academy of Sciences Shenyang, Kina

F.v: Brataas, Dresselhaus, Greene og Mannhart.

Kavlipriskomité i nevrovitenskap:
Professor *Ole Petter Ottersen*, UiO (Leder)
Professor *Cornelia Bargmann*, The Rockefeller University, New York, USA
Professor *Erwin Neher*, Max Planck Institute for Biophysical Chemistry, Göttingen, Tyskland
Professor *Susan McConnell*, Stanford University, California, USA
Professor *Antoine Triller*, Institut de Biologie del'École Normale Supérieure, Paris, Frankrike

F.v: Triller, Bargmann, Ottersen, McConnell og Neher.

DET NORSKE VIDENSKAPS-AKADEMIS LÆRERPRIS (TIL MINNE OM BERTHA OG DANIEL FØLLESDAL)

Det Norske Videnskaps-Akademis lærerpris blir gitt til en lærer som har gjort en ekstraordinær faglig og pedagogisk innsats i den norske skole. Prisen er på kr 50 000 og deles ut annet hver år.

I 2016 ble det ikke delt ut noen pris.

INTERNASJONALE KONTINGENTER OG NASJONALE KOMITEER

I årsoversiktens avsnitt om internasjonal virksomhet fremgår det blant annet hvilke organisasjoner Akademiet er mer eller mindre aktivt medlem av (ALLEA, EASAC, UAI, ISSC, ICSU). Nedenfor følger en oversikt over nasjonale komiteer knyttet til ICSU, og noen andre faglige sammenslutninger. ICSU-komiteene er for det meste helt eller delvis oppnevnt av Akademiet etter forslag fra fagmiljøene. Aktivitetsnivået er svært forskjellig, dels avhengig av aktiviteten i moderorganisasjonen og syklusen av generalforsamlinger og møter, dels av det nasjonale og lokale initiativ. Noen av komiteene består av styret i den relevante norske fagunionen, supplert med et medlem oppnevnt av Akademiet. Det skjer en viss utskiftning i de fleste komiteene år om annet. Akademiets internasjonale kontingentbetalinger på vegne av norske fagmiljøer har i 2016 beløpt seg til kr 960 000.

I løpet av 2016 har akademiet meldt seg ut av ISSC med virkning fra 2017.

Akademiet betaler kontingent og/eller oppnevner medlemmer av den norske komiteen for følgende internasjonale fagunioner innenfor ICSU:

IAU (International Astronomical Union)
IGU (International Geographical Union)
IMU (International Mathematical Union)
INQUa (International Union For Quarternary Research)
IUBMB (International Union of Biochemistry and Molecular Biology)
IUNS (International Union of Nutritional Sciences)
IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry)
IUBS (International Union of Biological Sciences)
IUCR (International Union of Crystallography)
IUGG (International Union of Geodesy and Geophysics)
IUHPS (International Union of History and Philosophy of Science)
IUIS (International Union of Immunological Societies)
IUPAB (International Union for Pure and Applied Biophysics)
IUPAP (International Union of Pure and Applied Physics)
IUPHAR (International Union of Pharmacology)
IUPS (International Union of Physiological Sciences)
IUtAM (International Union of Theoretical and Applied Mechanics)
URSI (International Union of Radio Science)
COSPAR (Committee On Space Research)

SCOSTEP (Scientific Committee On Solar-Terrestrial Physics)
SCOPE (Scientific Committee On Problems of The Environment)

Andre organisasjoner innenfor MN-klassens område:

IFS (International Foundation for Science)
IAGC (International Association of Geochemistry and Cosmochemistry)
ICIPE (International Centre of Insect Physiology and Ecology)
IMA (International Mineralogical Association)
EOS (European Optical Society)
ICO (International Commission for Optics)

Organisasjoner og prosjekter innenfor HF-klassens område:

UAI (Union Academique Internationale)

Tre av prosjektene innenfor UAI har et norsk underprosjekt med norsk komite: *Corpus Vasorum Antiquorum, Dictionnaire du Latin Medieval, Sylloge Nummorum Graecorum*
TLL (Thesaurus Linguae Latinae)
Dette leksikonet over den antikke latiniteten er et samarbeidsprosjekt mellom mer enn tredve akademier. Prosjektet ligger ved Bayerische Akademie der Wissenschaften i München. DNVA har deltatt i prosjektet i om lag 10 år. Akademiets representant i styringsgruppen er professor Egil Kraggerud.

Akademiet betaler kontingenten til følgende internasjonale organisasjoner:

CIHA (Comite International d'Histoire de l'Art)
CIPL (Comite International Permanent des Linguistes)
IAHR (International Association for the History of Religions)

Fond og legater

Nansenfondet og de dermed forbundne fond. (Se side 54.) Akademiet administrerer 13 fond/legater/stiftelser med særformål. Styret for de fleste av disse er Akademiets eget styre. Styret for Det Norske Videnskaps-Akademis Aktivitetsfond er Akademiets eget styre pluss en representant godkjent av Kunnskapsdepartementet, professor Astrid Nøklebye Heiberg. De resterende fondene har egne styrer (*).

Det Norske Videnskaps-Akademis Aktivitetsfond
Org.nr: 977 140 196

*Jul Lågs Fond for videnskapshistorisk forskning**
Org.nr: 977 140 226

*Det Norske Videnskaps-Akademis fond for geomedisin**
Org.nr: 977 127 750

*Ingrid Låg og Marit Holtans fond for ernæringsforskning**
Org.nr: 940 402 247

Hans Benneches fond til Vitenskabernes fremme
Org.nr: 977 121 337

Hans Benneches stipend (Ikke innmeldt)
Grosserer N. A. Stangs legat til fremme av Norsk Vitenskap
Org.nr: 977 126 355

Kristiania kommunes fond til Norsk Videnskaps fremme
Org.nr: 877 130 002

Prof. Dr. Med. Einar Langfeldt og hustru Ebba Langfelts fond
Org.nr: 977 124 190

A og K Schreiners fond til Fremme av Anatomisk Forskning
Org.nr: 977 131 448

Birgitte Christine Paus Johnsen og Arne Odd Johnsens legat
Org.nr: 977 142 725

Stefi og Lars Fylkesakers Stiftelse
Org.nr: 977 137 616

Jytte Jensens legat. (Ikke innmeldt)
Generelle opplysninger

Direktøren i Det Norske Videnskaps-Akademi, Øyvind Sørensen, var forretningsfører for fondene. De 13 fondene hadde ved årsskiftet 2016/2017 en samlet verdi på rundt 60 mill. kr. Det ble i løpet av året delt ut midler fra fire av fondene.

N. A. Stangs legat støttet Akademiforelesningen i humaniora og samfunnsfag, som i 2016 ble holdt av professor Rens Bod, Universitet van Amsterdam, og hadde tittelen «How Interactions between Humanities and Science have Shaped our Knowledge». Totalt støttet N. A. Stangs legat denne aktiviteten med kr 100 000.

Kristiania kommunes fond til Norsk Videnskaps fremme tildelte kr 40 000 til symposiet «Humanistiske fag - selvforståelse og samfunnsoppdrag»

Ingrid Låg og Marit Holtans fond for ernæringsforskning tildelte kr 20 000 til til Akademiets Komite for Geomedisin for gjennomføringen av seminaret «Tarmens viktige mikrober – hvordan mater vi dem og hva gjør de med oss?»

Stefi og Lars Fylkesakers Stiftele ga en støtte på kr 500 000 til Akademiet for Yngre Forskere.

Statsautorisert revisor Morten Hurum og revisor Nils Erik Hirsch, Nitschke A/S, har i 2016 revidert fondene og legatene. Alle fondene og legatene sender separate årsberetninger til Brønnøysundregistrene.

Stiftelsen Sørnesset 2016

5. april 1930 ble stiftelsen Sørnesset opprettet ved en testamentarisk gave fra søstrene Anna og Kathrine Guldberg. Dette var begynnelsen til en ny aktivitet under det Norske Videnskaps-Akademi. Stedet går i dag under navnet Sørnesset og har vært med på å skape en del av akademiets historie. Stiftelsen som organisasjonsform for Sørnesset har nok vært foreldet i mange år, og av den grunn ble selve stiftelsen opphevet 09.12.16. Dette medfører ikke noen endring i hvordan Sørnesset driftes.

Sørnesset ligger nær Rondane naturreservat. Stedet består av 6 hytter med en total overnattingskapasitet for 20. I løpet av 2016 hadde stedet 421 overnattingsdøgn. Dette er ikke mye i forhold til den kapasitet stedet har og mange av de som gjør bruk av Sørnesset kommer igjen år etter år. Harald Sohlbergs maleri «Vinternatt i Rondane» har motiv fra Sørnesset.

Stedet driftes i dag av et styre oppnevnt av Det Norske Videnskaps-Akademi, og dette styret har hatt ansvaret for den juridiske avviklingen av stiftelsen. Håkon Edvard Nesset og hans kone Elise har tilsyn med eiendommen og tar imot gjester som besøker stedet. Dette er tjenester Akademiet er avhengig av.

Vedlikehold av hyttene er utfordrende. Hva som skal skje videre med Sørnesset, er under utredning.

Økonomi

Inntekter

I 2016 hadde Det Norske Videnskaps-Akademi inntekter / bidrag på totalt 63,5 mill. kr til sine samlede aktiviteter. Dette inkluderer Akademiets ordinære drift, Abelprisen inkl. samarbeidet med PGS, Kavliprisen samt VISTA-samarbeidet med Statoil. Prispengene for Abelprisen er inkludert, og utgjorde 6 mill. kr. Se figur 1.

Inntektene for Akademiets ordinære drift var 18,8 mill. kr i 2016.

De viktigste inntektskildene var tilskudd fra Kunnskapsdepartementet, Abelprisen med tilhørende samarbeidsavtale med PGS, Kavliprisene og VISTA-samarbeidet med Statoil.

Tildelingen fra Kunnskapsdepartementet var på totalt kr 17,4 mill. kr hvor 10,4 mill. kr var øremerket arbeidet med Kavliprisen. De resterende midler på 7,0 mill. kr gikk til Akademiets ordinære drift og AYF (1 mill. kr).

Inntektene til Akademiets ordinære drift fordelte seg med tilskudd fra KD på 32%, prosjektvirksomhet 60%. De resterende 8 % var inntekter fra utleievirksomheten. Se figur 1.

Utgifter

For 2016 var de samlede utgifter for Akademiets ordinære drift 19,1 mill. kr. Justert for finansielle poster medfører dette at Akademiet totalt sett kan fremvise et årsresultat for 2016 på -0,2 mill. kr.

De største utgiftspostene for Akademiets ordinære drift i 2016 var faglig/vitenskapelig virksomhet, herunder fagsymposier, internasjonale kontingenter og utgifter i forbindelse med bilaterale avtaler, drift av eiendommen i Drammensveien og personal og administrasjonsutgifter.

Figur 2 viser kostnadsfordelingen i prosent. Avskrivinger på eiendom er holdt utenfor. Når det gjelder årsresultat for Akademiets virksomhet totalt i 2016, ble dette -5,5 mill. kr. For år 2015 var det et positivt årsresultat på 3,8 mill. kr. Kavliprisen har vesentlig høyere kostnadsnivå annet hvert år når prisutdelingene finner sted. Kavliprisen ble delt ut i 2016, og dette påvirket årsresultatet i vesentlig grad.

Fortsatt drift

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte regnskap og årsberetning et rettvisende bilde av utviklingen av virksomheten i regnskapsåret og tilstanden pr. 31. desember 2016. Styret mener at forutsetningen for fortsatt drift er til stede.

Totalregnskap Driftsinntekter og driftskostnader	2016	2015
Inntekter	63 467 758	63 096 779
Renteinntekter / utgifter	275 417	475 122
Driftsutgifter	69 250 098	59 800 645
Årsresultat	-5 506 923	3 771 256

Til venstre: Tabell 1. Årsresultatet for Akademiets totale virksomhet.

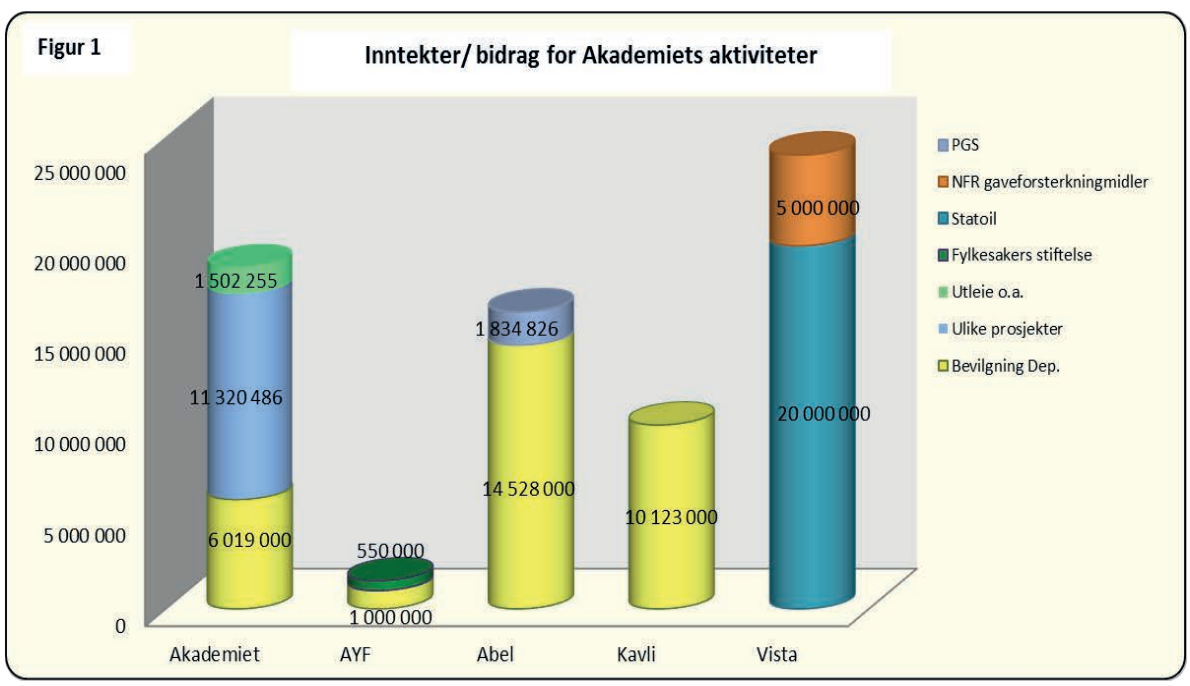

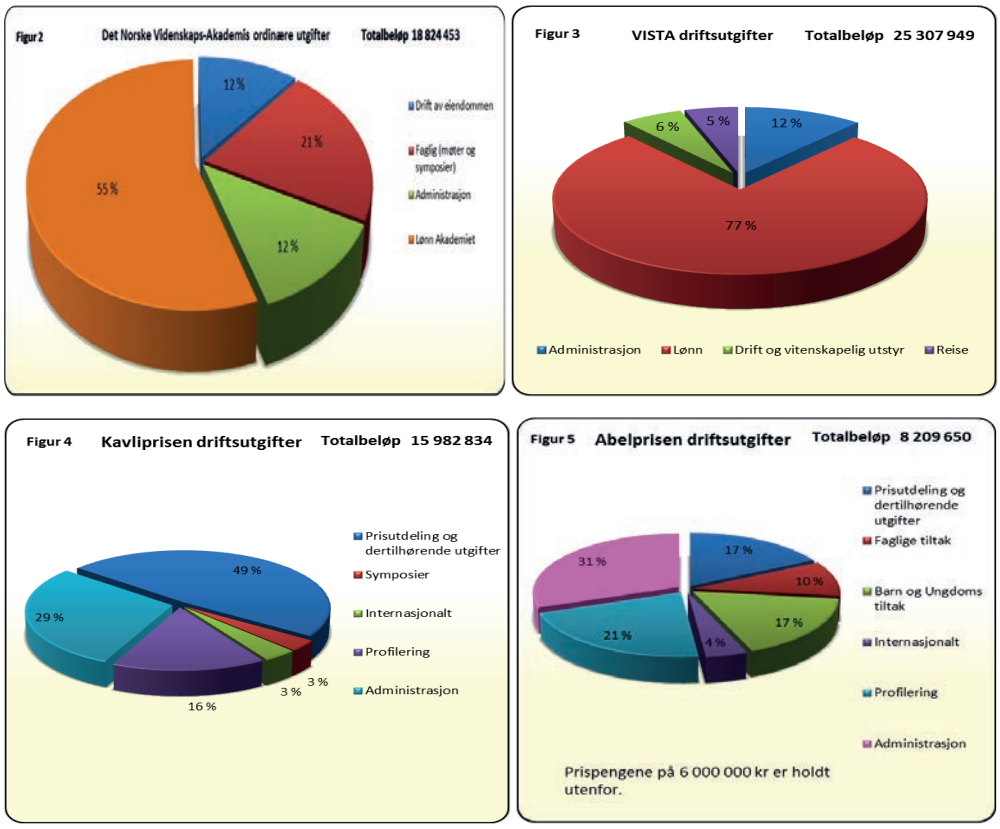

Diagrammene viser hvordan driftsutgiftene for 2016 fordeler seg på Akademiets ordinære drift, Vista, Abel og Kavli.

Akademiets Fond og Legater 2016

Det Norske Videnskaps-Akademi forvalter flere fond, stiftelser og legater. Pr. 31/12-16 var markedsverdien følgende:

	Urørlig kapital	Disponibel kapital	Totalt 2016
12. Jul Lågs fond for vitenskapshistorisk forskning		1 489 964	1 489 964
13. Det Norske Videnskaps-Akademis fond for geomedisin	291 500	357 430	648 930
16. Det Norske Videnskaps-Akademis Aktivitetsfond	1 517 414	671 565	2 188 979
34. Hans Benneches fond	327 810	527 813	855 623
35. Hans Benneches stipend (ikke innmeldt til myndighetene)		259 242	259 242
38. N.A. Stangs legat	1 496 618	1 412 933	2 909 551
44. Kristiania kommunes fond	1 136 339	72 180	1 208 519
49. Prof. Sophus Torup og Prof. Einar og hustru Ebba Langfeldts fond	4 069 510	5 059 705	9 129 215
50. Alette og Kristian Schreiners fond	916 176	923 850	1 840 026
51. I. Låg og M. Holtans fond for ernæringsforskning	824 275	789 906	1 614 181
53. Birgitte C.P. Johnsen og Arne O. Johnsens legat	691 638	470 051	1 161 689
54. Steffi og Lars Fylkesakers stiftelse.	13 965 652	22 549 150	36 514 802
55. Jytte Jensens legat (ikke innmeldt til myndighetene)	240 257	68 413	308 670
Sum totalt	25 477 189	34 652 202	60 129 391

Det Norske Videnskaps-Akademi

Org.nr. 971 089 601

Resultatregnskap år 2016

Driftsinntekter og driftskostnader	Note:	2016 Akademiet	AYF	Vista	Abel	Kavli	Eliminering *	2016 Samlet	2015 Akademiet	2015 Samlet
Leieinntekter		1 502 255						1 502 255	1 666 078	1 666 078
Offentlige tilskudd	1	6 019 000	1 000 000	5 000 000	8 528 000	10 421 000		30 968 000	6 952 000	30 194 000
Andre tilskudd, gaver og bidrag	1	1 893 337	550 000	20 000 000	1 834 826			24 278 163	9 186 173	24 460 909
Andre inntekter	2	9 427 149		10 701		3 490	-8 722 000	719 340	714 147	775 792
Tilskudd prispenger	3				6 000 000			6 000 000		6 000 000
Sum inntekter		18 841 741	1 550 000	25 010 701	16 362 826	10 424 490	-8 722 000	63 467 758	18 518 398	63 096 779
* Intern inntektsføring motregnes										
Lønnskostnader	4	10 335 011		15 242 541				25 577 552	9 147 071	23 807 395
Drift og vedlikehold eiendom		2 161 773						2 161 773	2 630 849	2 630 849
Avskrivinger eiendom	6	300 000						300 000	300 000	300 000
Annen driftskostnad		6 327 669						6 327 669	6 533 128	6 533 128
Prispenger	3				6 000 000			6 000 000		6 000 000
Kostnader adm. VISTA				2 928 028			-2 272 000	656 028		925 731
Prosjektkostnader VISTA				7 137 380				7 137 380		7 980 820
Prosjektkostnader AYF			1 511 862				-1 000 000	511 862		0
Prosjektkostnader Abel					8 209 650		-2 150 000	6 059 650		7 038 525
Prosjektkostnader Abel / PGS					1 835 350		-200 000	1 635 350		2 046 736
Prosjektkostnader Kavli						15 982 834	-3 100 000	12 882 834		2 537 461
Sum kostnader		19 124 453	1 511 862	25 307 949	16 045 000	15 982 834	-8 722 000	69 250 098	18 611 048	59 800 645
Driftsresultat		-282 712	38 138	-297 248	317 826	-5 558 344		-5 782 340	-92 650	3 296 134
Renteinntekter		80 016	442	140 271	40 620	45 057		306 406	165 629	528 504
Andre finansinntekter								0		0
Rentekostnader		-14 009	-250	-4 213	-3 217	-8 850		-30 539	-21 637	-56 538
Andre finanskostn/Innt.						-450		-450		3 157
Sum finansposter		66 007	192	136 058	37 403	35 757		275 417	143 992	475 122
Ordinært resultat		-216 705	38 330	-161 190	355 229	-5 522 587		-5 506 923	51 342	3 771 256
Årsoverskudd / - Overforbruk		-216 705	38 330	-161 190	355 229	-5 522 587		-5 506 923	51 342	3 771 256
Disponering										
Akademiet: Reduksjon annen egenkapital		-216 705						-216 705	51 342	51 342
AYF Til/(Fra) Ubrukte midler			38 330					38 330		0
VISTA: Til/(Fra) Ubrukte midler				-161 190				-161 190		-608 900
Abel: Til/(Fra) Ubrukte midler					355 229			355 229		-659 076
Kavli: Til/(Fra) Ubrukte midler						-5 522 587		-5 522 587		4 987 890
Sum overføringer	5	-216 705	38 330	-161 190	355 229	-5 522 587		-5 506 923	51 342	3 771 256

Det Norske Videnskaps-Akademi

Org.nr. 971 089 601

Balanse 2016

		Note:	2016 Akademiet	AYF	Vista	Abel	Kavli	2016 Samlet	2015 Akademiet	2015 Samlet
Eiendeler										
Anleggsmidler										
Varige driftsmidler		6	1 189 277					1 189 277	650 001	650 001
Finansielle anleggsmidler		9	100 000					100 000	150 000	182 281
Sum anleggsmidler			1 289 277	0	0	0	0	1 289 277	800 001	832 282
Omløpsmidler										
Andre fordringer			2 259 571	863				2 260 434	1 997 097	2 128 253
Bank/Kontanter		7	10 300 649	79 075	12 414 081	773 764	562 969	24 130 538	9 750 331	28 824 968
Sum omløpsmidler			12 560 220	79 938	12 414 081	773 764	562 969	26 390 972	11 747 428	30 953 221
Sum eiendeler			13 849 497	79 938	12 414 081	773 764	562 969	27 680 249	12 547 429	31 785 503

* Internt lån motregnes

			Akademiet	AYF	Vista	Abel	Kavli	Samlet	Akademiet	Samlet
Egenkapital og Gjeld										
Egenkapital og ubrukte midler										
Akademiet:	Annen egenkapital		9 282 334					9 282 334	9 499 038	9 499 038
AYF	Ubrukte midler			38 330				38 330		
Vista:	Ubrukte midler				7 069 894			7 069 894		7 231 084
Abel:	Ubrukte midler					715 491		715 491		360 262
Kavli:	Ubrukte midler						259 466	259 466		5 782 053
Sum egenkapital og ubrukte midler		5	9 282 334	38 330	7 069 894	715 491	259 466	17 365 515	9 499 038	22 872 437
Langsiktig gjeld										
Gjeld til kredittinstitusjoner		8						0		0
Sum langsiktig gjeld			0	0	0	0	0	0	0	0
Kortsiktig gjeld										
Leverandørgjeld			1 170 560	41 608	3 095 817	58 273	44 408	4 410 666	1 068 361	4 537 540
Skyldige offentlige avg.			1 644 103		808 495			2 452 598	1 690 266	2 566 045
Annen kortsiktig gjeld			1 752 500		1 439 875		259 095	3 451 470	289 764	1 809 481
Sum kortsiktig gjeld			4 567 163	41 608	5 344 187	58 273	303 503	10 314 734	3 048 391	8 913 066
Sum gjeld			4 567 163	41 608	5 344 187	58 273	303 503	10 314 734	3 048 391	8 913 066
Sum EK og gjeld			13 849 497	79 938	12 414 081	773 764	562 969	27 680 249	12 547 429	31 785 503

Øyvind Sørensen
Forretningsfører / Direktør

Det Norske Videnskaps-Akademi

Org.nr. 971 089 601

Noter til årsregnskapet for 2016

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak.

Talloppstillingen i kolonnen "Akademiet", viser regnskap for driften av Det Norske Videnskaps-Akademi. Talloppstillingen i kolonnen "Samlet", viser tall for alle virksomhetsområder under Det Norske Videnskaps-Akademi, som inkluderer virksomheten i Akademiet for Yngre Forskere, VISTA, Kavlipris-utdelingen og Abelpris-utdelingen.

Tilskudd og ubrukte midler
Tilskudd bokføres som inntekt i den perioden tilskuddet gjelder for. Tilskudd til bruk til Akademiet for Yngre Forskere, VISTA, Kavlipris-utdelingen og Abelpris-utdelingen er i sin helhet inntektsført, og årets under/overforbruk er under disponeringer overført til balansen under posten egenkapital og ubrukte midler. Ubrukte midler skal anvendes til det aktuelle formålet og er spesifisert i balansen. Det Norske Videnskaps-Akademi mottar fra Kunnskapsdepartementet et samlet årlig tilskudd til drift og til Kavlipris-utdelingen. Fra det samlede beløpet fordeles det midler til prisudelingen hvert år mens prisutdelingen skjer 2. hvert år. Fordelingen av midler er i hht. første gangs tildeling til Kavli-prisudelingen med tillegg av andel av økning i samlet tildelingsbeløp. Internt fordelte midler oppføres som ubrukte midler.

Andre driftsinntekter og kostnader
Inntektsføring skjer etter opptjeningsprinsippet som normalt vil være leveringstidspunktet for varer og tjenester. Tilfeldige frie gaver og bidrag bokføres på mottakstidspunktet, mens øremerkede gaver og bidrag inntektsføres i perioden de anvendes til formålet.

Bokføring av kostnader følger sammenstillingsprinsippet, dvs. at kostnader bokføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld.
Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Varige driftsmidler
Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid.

Finansielle anleggsmidler
Finansielle anleggsmidler aktiveres til kostpris, og nedskrives til virkelig verdi ved eventuelt vesentlig og varig verdinedgang.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld
Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Pensjon
Pensjonsordninger finansiert via sikrede ordninger er ikke balanseført. Pensjonspremien anses i disse tilfeller som pensjonskostnad og klassifiseres sammen med lønnskostnader. Det er inngått avtale om alderspensjon og avtalefestet tidligpensjon i Statens Pensjonkasse.

Skatt
Ingen deler av Det Norske Videnskaps-Akademis virksomhet er skattepliktig.

Sammenlignbare tall
Inntektene er klasssifisert på flere linjer i 2016 og det er vist sammenlignbare tall for 2015.

Note 1 Tilskudd	2016	2015
Offentlige tilskudd		
Kunnskapsdepartementet til faglig virkomhet og Kavlipris-utdelingen	17 440 000	16 950 000
Kunnskapsdepartementet til Nils Henrik Abel Matematikkpris 1)	8 528 000	8 119 000
Norges Forskningsråd, gaveforsterkningsmidler Vista-programmet 2)	5 000 000	5 000 000
Norges Forskningsråd, klima-konferanse		125 000
Sum offentlige tilskudd	30 968 000	30 194 000
1) prispengene er vist på egen resultatlinje jfr note 3.		
2) gaveforsterkningsmidlene er som følge av tilskuddet fra Statoil		
Andre tilskudd, gaver og bidrag		
Nansenfondet	400 000	500 000
Zoologica Schripta	1 153 337	864 173
Støtte fra N.A.Stangs legat	100 000	300 000
Fram-komiteen	50 000	50 000
Tilskudd fond (Fylkesakerprisen)		500 000
Ekstra bevilgning N.A. Stang legat	50 000	
Støtte fra stiftelsen Tømte gård	50 000	
Støtte fra Kristiania kommunes fond	40 000	
Støtte fra Johnsens legat	50 000	
Statoil til Vista-programmet	20 000 000	20 000 000
Petroleum Geo-Services, arbeid innenfor matematiske fag - Abel	1 350 000	1 350 000
Petroleum Geo-Services, internasjonale aktiviteter matematiske fag	484 826	896 736
Tilskudd Akademiet for Yngre Forskere fra Fylkesakers stiftelse	500 000	
Tilskudd Akademiet for Yngre Forskere fra Forskningsrådet.	50 000	
Sum andre tilskudd, gaver og bidrag.	24 278 163	24 460 909

Det Norske Videnskaps-Akademi

Org.nr. 971 089 601

Note 2 Andre inntekter

	2016	2015
Medlemsinnbetalinger Det Norske Videnskaps-Akademi:	155 215	114 590
Administrasjonsinntekt Akademiets fond og Legater:	139 500	139 500
Diverse inntekter:	424 625	521 702
Sum andre inntekter:	719 340	775 792

Note 3 Tilskudd prispenger

	2016	2015
Tilskudd fra Kunnskapsdepartementet Abels matematikkpris	6 000 000	6 000 000
Sum tilskudd prispenger:	6 000 000	6 000 000

Note 4 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, m.m.

Det Norske Videnskaps-Akademi	2016	2015
Lønninger	8 655 454	7 638 822
Arbeidsgiveravgift	1 238 532	1 093 270
Pensjonskostnader	203 493	192 234
Andre ytelser	237 532	222 745
Sum:	10 335 011	9 147 071

Gjennomsnittlig antall årsverk: 12,9

VISTA	2016	2015
Lønninger	12 461 428	12 123 981
Arbeidsgiveravgift	1 944 006	1 846 951
Pensjonskostnader	837 107	689 392
Sum:	15 242 541	14 660 324

Gjennomsnittlig antall årsverk: 25,2

Samlet	2016	2015
Lønnsk. Det Norske Videnskaps-Akademi	10 335 011	9 147 071
Lønnskostnader VISTA	15 242 541	14 660 324
Sum lønnskostnader	25 577 552	23 807 395

Sum gjennomsnittlig antall årsverk: 38,1

Det Norske Videnskaps-Akademi har opprettet en OTP-ordning som tilfredsstiller krav i lov for alle de tre virksomhetsområdene som er pliktig til å opprette OTP-ordning for sine ansatte.

Kostnadsført revisjonshonorar for Det Norske Videnskaps-Akademi siste år er kr 116 250.
Kostnadsført revisjonshonorarer for Det Norske Videnskaps-Akademi sin samlede virksomhet siste år er kr 185 125.

Det Norske Videnskaps-Akademi

Org.nr. 971 089 601

Note 5 Egenkapital

Det Norske Videnskaps-Akademi	2016
Annen egenkapital pr. 01.01.	9 499 038
Årets resultat	-216 705
Annen egenkapital pr. 31.12.	9 282 335

Det Norske Videnskaps-Akademis samlede virksomhet	2016
Sum annen egenkapital / Ubrukte midler pr. 01.01.	22 872 437
Årets resultat	-5 506 923
Sum annen egenkapital / Ubrukte midler 31.12.	17 365 513

Note 6 Varige driftsmidler

Det Norske Videnskaps-Akademis eiendom i Drammensveien er nedskrevet til kr. 1,-
Påkostning på bygning i 2008 ble aktivert med kr. 3 000 000, og avskrives lineært med kr. 300 000 per år i 10 år.
Påkostninger avskrives fra når prosjektet er ferdigstilt.

Varig DM	Kostpris	Akk.avskr.1/1	Bokf.v.1/1	Tilgang	Årets avskr.	Bokf. verdi 31/12
Eiendom, Drammensveien			1			1
Påkostn. fasade	3 000 000	2 400 000	600 000		300 000	300 000
Påkostn. prosj. forelesningssal				429 370		429 370
Påkostn. prosj. heis				376 156		376 156
Påkostn. prosj. grunnvarme				33 750		33 750
Eiendommen Sørnesset			50 000			50 000
Sum		2 400 000	650 001	839 276		1 189 277

Note 7 Bundne midler

Av Det Norske Videnskaps-Akademis samlede bank/kontantbeholdning pr 31.12.16
er kr 1 112 746 bundne skattetrekksmidler.

Note 8 Pantesikret gjeld

Det Norske Videnskaps-Akademi har ikke banklån ved utgangen av 2016.

Note 9 Finansielle anleggsmidler

Posten finansielle anleggsmidler består av:	2016	2015
Fordring Senter for grunnforskning:	100 000	100 000
Fordring Stiftelsen Sørnesset:		50 000
Abel-priser		32 281
Sum:	100 000	182 281

NITSCHKE

STATSAUTORISERTE REVISORER

Independent member
BKR
INTERNATIONAL

Til styret i Det Norske Videnskaps-Akademi

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon
Vi har revidert årsregnskapet for Det Norske Videnskaps-Akademi, som består av regnskap for Det Norske Videnskaps-Akademi ordinære virksomhet, som viser et underskudd på kr 216 705, og regnskap for Det Norske Videnskaps-Akademi samlede virksomhet, som viser underskudd på kr. 5 506 923. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen
Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet.* Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon
Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den

tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet
Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet
Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger

Uttalelse om øvrige lovmessige krav for Det Norske Videnskaps-Akademi

Konklusjon om årsberetningen
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Stabekk, 9. mars 2017
NITSCHKE AS

Rune Bergseng
statsautorisert revisor